

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

7. Birleşim

7 . 11 . 1965 Pazar

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	158
2. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	158
1. -- Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'in, Kıbrıs'ta vuku bulan son olaylara ve Hükümetin aldığı tedbirlere dair demeci	158:160
2. -- Başbakan Süleyman Demirel tarafından teşkil olunan Bakanlar Kurulunun programının görüşülmesi	160:195

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Bakanlar Kurulu programı üzerindeki güven oyu ile ilgili görüşmelere başlandı ve C.H.P. ve M.P. grupları adına konuşmalar yapıldı.

7 Kasım 1965 Pazar günü saat 15 te toplanılmak üzere (saat 19.47 de) Birleşime son verildi.

Başkan
Ferruh Bozbeyle

Geçici Kâtip
Manisa
Önol Şakar

Geçici Kâtip
Erzurum
İsmail Hakkı Yıldırım

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15,00

BAŞKAN Ferruh Bozbeyle

KÂTİPLER : Önol Şakar (Manisa), İsmail Hakkı Yıldırım (Erzurum)

BAŞKAN — Millet Meclisinin yedinci Birleşimini açıyorum. Çoğunluğumuz vardır, mü-

zakerelere başlıyoruz.

2. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'in, Kıbrıs'ta vuku bulan son olaylara ve Hükümetin aldığı tedbirlere dair demeci.*

BAŞKAN — Dışişleri Bakanı Sayın Çağlayangil, gündem dışı söz talebetmiştir. Buyurun Sayın Çağlayangil.

DIŞİŞLERİ BAKANI İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL (Cumhuriyet Senatosu Bursa Üyesi) —

Sayın milletvekilleri,

Kıbrıs'ta son zamanlarda cereyan etmekte olan olaylar hakkında Yüksek Meclisi aydınlatmak üzere huzurunuzda bulunuyorum.

Magosa'da cereyan eden ciddi olaylara dair Yüce Senatoya bilgi vermiştim. Bugün, bu izahatı anahatlarıyla tekrar edecek, aynı zaman-

da arada cereyan eden gelişmeler konusunda bilgi arz edeceğim.

Magosa bölgesinde uzun zamandan beri Kıbrıslı Rumlar, bu bölgenin surları dışında kalan Türk kesimlerine karşı devamlı tahrik hareketlerinde bulunmakta ve Türk kesimleri üzerinde mutlak bir hâkimiyet tesisine çalışmakta idiler. Türkler bu tahrikler karşısında teneni ile hareket ettikleri gibi Barış Gücünün muhtemel bir gerginliği önleyecek teklif ve gayretlerini müspet bir şekilde karşılamaktaydılar. Bu teenniye rağmen 2 Kasım günü saat 14.20 de Rum muhafızlar Sakarya semtindeki Türk mevzilerine yaklaşarak ateş açmışlar ve Türkler de buna mukabele etmişlerdir. Bu hâdise üzerine Rumlar saat 17.00 den itibaren Sakarya, Karakol ve Baykal kesimlerine karşı umumî tecavüzlere girişmişlerdir. Mezkûr saatte

Rumlar, Türk kesimleri civarında esasen mevcut mevzi ve kuvvetlerine ilâveten yeniden silâh ve asker yağmaya başlamışlar, Türk mahallelerini tehdideden mevkilleri ele geçirmişler ve 21.15 de şiddetli bir ateşle harekâta girişmişlerdir. Rumlar, 3 Kasım sabahı saat 02,00 de Namık Kemal Lisesini işgal ederek binayı hasara uğratmışlar ve Sakarya bölgesinde evine girmiş oldukları bir Türkü öldürmüşlerdir. Bir müddet için Türk kesimlerinin elektrik, telefon irtibatı ve suyu kesilmiş, ekmek ve süt gibi zaruri gıda maddelerinin ikmaline mâni olunmuş, bölgeler arasındaki gidiş - geliş yasaklanmıştır.

Bu durum üzerine, askerî makamlarımızla gerekli incelemeler ve temaslar yapıldıktan sonra, Birleşmiş Milletlerdeki Daimi Delegation, Genel Sekreter nezdinde derhal teşebbüse geçerek, Rum taarruzlarının durdurulması için bütün tedbirlerin alınmasını talebetmesi talimatı verilmiştir. Aynı şekilde, Birleşik Amerika, İngiltere ve Yunanistan Hükümetleri nezdinde, vahim neticeler doğurabilecek bu taarruzların durdurulması için teşebbüste bulunulmuştur. Lefkoşa Maslahatgüzarımız, General Thimayya ve Birleşmiş Milletler Temsilcisi Bernardes nezdinde devamlı ikaz ve teşebbüsler yapmıştır. 4 Kasım sabahı ve öğleden sonra Barış Gücünün gayretleri ile nisbî bir sükûn sağlanmışsa da Rumların aynı gün öğleden sonra Türklere bir ultimatom vererek Türk ailelerinin ikamet ettiği evkaf apartmanının boşaltılmasını istedikleri haber alınmıştır. Bu haber üzerine, Ankara'daki Amerikan, İngiliz ve Yunanistan Sefirleri ikaz edilmiş, Birleşmiş Milletler Daimi Delegation Güvenlik Konseyini toplantıya çağırma hakkımız mahfuz tutularak Konseye şikâyette bulunması için talimat verilmiş, NATO Konseyinin de gelişmelerin vahametine dikkatinin çekilmesi NATO Daimi Delegation'dan istenmiştir.

Saat 19,30 da Rumlar Sakarya semtine karşı taarruza geçmişler ve içinde kadın ve çocuklar bulunan evkaf apartmanına ateş açmışlardır. Barış Gücünün kan dökülmesine meydan verilmemesi için vâkı ısrarları ve aracılığı ile bu bina tahliye edilmiş ve Barış Gücünün kontrolü altına alınmıştır.

4 Kasım gecesi Bakanlar Kurulu toplanmış siyasi ve askerî açıdan durumu incelemiştir. Askerî Birliklerimize gerekli hazırlık talimatı verilmiştir.

5 Kasım'da Rum ateşinin devam ettiği haberleri alınırken, NATO Konseyi toplanmıştır. Konsey'de Daimi Delegation hadiselerin vahametini izah etmiş, bütün NATO üyelerinin Rum taarruzunun durdurulması için ellerinden gelen gayretleri sarf etmelerini istemiş ve Güvenlik Konseyinin toplanmasındaki zarureti belirterek bu talebimizin kuvvetle desteklenmesini talep etmiştir. Konsey üyeleri, Magosa'daki hadiselerin vahametini kabul etmişler, durumun daha ziyade kötüleşmesinin önlenmesi lüzumuna dair müracaatımızı anlayışla karşılamışlar ve Hükümetlerine bu yolda bilgi vereceklerini ifade etmişlerdir.

Güvenlik Konseyi, talebimiz üzerine 5 Kasım'da Türkiye saati ile 23.00 de toplanmış ve Daimi Delegationın durum hakkındaki izahatını dinlediği gibi, Genel Sekreterin hadiselerle dair raporuna da bilgi kesbetmiştir.

Güvenlik Konseyine sunulan rapora, mümasil hallerde görüldüğü gibi, taraflardan hiç birinin noktaî nazarını benimsemek endişesi hâkimdir. Bununla beraber, rapor dikkatle incelendiği takdirde hakikatin ortaya çıktığı ve Rumların bu vahim buhranın yaratılmasındaki mesuliyetlerinin tesbit edildiği görülecektir. Filhakika, Kıbrıslı Rumların, Barış Gücünün tavsiyesine aykırı olarak, Türklere meskûn Karakol semtine çok yakın mevziler inşa ettikleri belirtilmektedir. Hadiselerin başlangıcına sahne olan Sakarya civarındaki portakal bahçesinin durumu da bu raporla tamamiyle aydınlanmaktadır. Genel Sekreter bu bahçenin mülkiyetinin münazaalı olduğunu, her hangi bir hadiseye mahal vermemek için burasının Barış Gücü tarafından kontrol edilmesinin taraflara teklif edilmiş bulunduğunu, Türk Cemaati temsilcilerinin bu teklifi müsbet karşıladıkları halde Rumların reddettiklerini belirtmektedir. Her ne kadar ilk ateşin Türklere açıldığı ifade edilmekte ise de Rumların bu münazaalı araziye bir devriye göndermeleri neticesinde bu ateşin açıldığı da kaydedilmektedir. Raporda, Rumların geniş çaptaki askerî hareketlere giriştikleri ve Türklere kesimler arasında ser-

bestçe gidip gelmelerine ve gıda maddeleri ikmaline engel oldukları izah edilmektedir. Rum İçişleri Bakanının aksini iddia etmesine rağmen, evkaf apartmanının tahliyesi için bir ultimatom verildiği, yine Rum İçişleri Bakanlığının verdiği teminat hilâfına 4 Kasım gecesi vakıf apartmanına karşı ve diğer bölgelerde ateş açıldığı tebeyyün etmektedir. Rumların ilk önce Türklerin vakıf apartmanından ateş ettikleri iddiası yalanlanmaktadır.

Güvenlik Konseyinde konuşan delegeler, Genel Sekreterin raporunun Kıbrıs Rumlarının mesuliyetini tesbit eden paragraflarına atıf yapmışlar ve bu paragraflarda zikredilen hâdiseleri son elim olayların başlangıç noktası olarak göstermişlerdir.

Güvenlik Konseyi toplantısı sonunda Başkan; müzakerelerde varılan mutabakatı aksettiren bir çağrıda bulunmuştur. Bu çağrısında bütün tarafları itidale davet etmekte ve Güvenlik Konseyi kararlarının tamamen tatbikinin sağlanmasını istemektedir. Tarafların Kıbrıs'taki durumu tereddidi ettirecek hareketlerinden tevakkî etmeleri lüzumu da belirtilmekte ve Konseyin gelişmeleri dikkatle izliyeceği ifade olunmaktadır.

Biz, Güvenlik Konseyi Başkanının bu çağrısını olumlu karşılamaktayız. Gerçekten, Güvenlik Konseyine müracaatta bulunduğumuz zaman üzerinde en fazla durduğumuz nokta, Rum tecavüzlerinin derhal durması lüzumu kadar, bu tecavüzlerin Güvenlik Konseyinin bütün kararlarını vahîm bir surette ihlâl ettiği keyfiyeti olmuştur. Güvenlik Konseyi kararlarının harfiyen tatbik edilmesi, bu tecavüzlere bir son verilmesi ve bunların başlamasından evvelki duruma avdet edilmesi demektir. Bunu başka türlü anlamınıza imkân yoktur. Güvenlik Konseyindeki mutabakatı aksettiren çağrıda Makarios'un Magosa'ya dair tekliflerine hiçbir surette temasta bulunulmamış olmasını, bu tekliflerin gerçek mahiyetinin anlaşıldığına bir delil olarak görüyoruz. Senatoda da ifade ettiğim gibi, Hükümetimiz Rum tecavüzleri neticesinde Magosa'da ateş-kes anlaşmasına aykırı olarak Rumlar tarafından işgal edilen mevkilerin tahliyesinde katıyetle ısrar edecektir. Başpiskopos Makarios'un Magosa'daki Türk kesimleri üzerinde Rum hâkimiyetini tesise mâtuf tekliflerini Türk cemaatinin kabul et-

mesi kabili tasavvur değildir. Bu tekliflerin kabulü sadece tecavüze prim verildiği mânasına gelecektir. Hükümetimiz, hiçbir zaman böyle bir davranış içinde olamaz.

Şimdilik sakin görünen Magosa'daki durum dikkatle izlenmektedir. Hükümetimiz, artık açıkça beliren davranışın gösterdiği istikamete gereken tedbirleri almakta kesin kararlıdır.

Olayların inkişafı ile elde edilecek bilgilerden yüksek meclislerin safha safha haberdar kılınacağını saygılarımla arz ederim. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz.

2. — *Başbakan Süleyman Demirel tarafından teşkil olunan Bakanlar Kurulunun programı.*

BAŞKAN — Güvenoyu müzakerelerine devam ediyoruz. Söz sırası Türkiye İşçi Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Ali Aybar'ındır.

Buyurun Sayın Aybar. (T. İ. P. milletvekillerinden alkışlar.)

T. İ. P. GRUPU ADINA MEHMET ALI AYBAR (Ankara) — Sayın milletvekilleri;

Tarihimizin bir dönüm noktasında bulunuyoruz. Olaylar bilimsel açıdan tahlil edilince, Türkiye'mizin yeni bir hamle yapması zorunluğunun, kaçınılmaz olduğu sonucuna varılmaktadır. Gerçekten böyle bir dönüm noktasında bulunduğumuzu, kimimizin açık ve seçik olarak henüz görememesi, bu tarihî gerçeği şüphesiz değiştirmez. Pek çoklarının huzursuzluk sözü ile dile getirmek istedikleri ve temele inmeden yüzyeide kalan çarelerle giderilmesine çalıştıkları durum, aslında en az 130-140 yıldan beri bize dayatılmış olan ekonomik sistemin gelişmelerinden, tezatlarından başka bir şey değildir.

Bundan dolayı Hükümet Programını, rejimle ilgili sözleriyle ele alarak eleştirmemize başlıyacağız.

Sayın Başbakan, rejim meselesinin artık gördüğünü ve tartışma konusu yapılmaması gerektiğini söylediler. Rejim denilince genel olarak bir memlekette uygulanan ekonomik, sosyal ve politik düzenin tümü akla gelir. Çağdaş toplumlarda bu, iki ayrı alanda kendini belli eder. Birincisi; Anayasa alanında ve buna bağlı kanunlar alanında. İkincisi; sosyal tatbikat alanında. Özellikle kapitalizmin ve emperyalizmin nüfuzu altında bulunan geri bırakılmış ül-

kelerde, bu iki alanın çeliştiği görülmektedir. Yani tatbikat çoğu zaman Anayasaya uymaz.

Türkiye'mizde 27 Mayıs devriminin getirdiği bir Anayasa vardır. Bu Anayasa halkçı, halkçı olduğu için devrimci, devrimci olduğu için sosyalizme açık, kamu sektörüne itici ve düzenleyici öncelik tanıyan bir Anayasadır. Bu Anayasa Kurtuluş Savaşı Türkiyesinin bütün politik, sosyal ve ekonomik görüşlerine sahip çıkmış, Atatürk devrimlerini ilham kaynağı olarak kabul etmiş bir belgedir. Bugünkü Anayasamız, temel insan haklarına dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir cumhuriyeti öngörmektedir ve sosyal devlet ilkesiyle bağdaştırmayan, kişinin fizik ve moral varlığını sonuna kadar geliştirmesini engelliyen, ekonomik, sosyal ve politik bütün sınırların kaldırılmasını emreden bir Anayasadır. Bugünkü Anayasamız, düşünce hürriyetini, vicdan hürriyetini tanıyan; bilim ve sanat hürriyetini tanıyan ve bu değerlere dayanarak güce alan bir Anayasadır.

Bugünkü Anayasamız, mülkiyet hakkını kamu yararı ile sınırlamış bulunan ve kamu yararı buldukça her türlü ekonomik faaliyetin kamulaştırılmasına izin veren bir Anayasadır.

Bugünkü Anayasamız 3 ncü bölümdeki ekonomik ve sosyal haklarla, çalışma hayatının emekçiler ve yoksullar lehine düzenlenmesini emreden bir Anayasadır.

Bütün bunlardan dolayı da 27 Mayıs Anayasası, kişinin kâr mihveri etrafında dönen başıboş özel teşebbüsçülüğe, liberalizme, kapitalizme kapalı, fakat halkçılığa, devrimciliğe, sosyalizme açık olan bir Anayasadır.

Sayın Başbakan, rejim meselesi halledilmiş derken, bu nitelikteki Anayasamıza sadakati kastediyorsa, kendisi ile tamamiyle beraberiz. Ama bu Anayasaya sadık olmak, ancak sömürü düzeninin yurtta açtığı yaraların biran önce ortadan kaldırılması için Hükümetin gerçekçi tedbirler almasını gerektirir. Oysa hepimizin incelediği Hükümet Programında Anayasanın yukarıda açıkladığımız amaçlarıyla kolayca bağdaştırılamıyacak bir görüşün savunulduğu anlaşılmaktadır. Yani özel teşebbüse öncelik veren bir program savunulmuş ve böylece Anayasa ile çelişir bir durum hâsıl olmuştur.

Şu halde Sayın Başbakan, «Rejim meselesi artık tartışılmamalı» derken, Anayasayı değil de, bugünkü tatbikatın, yani sömürücü kapitalist düzenin tenkid konusu yapılmamasını istemektedir.

Sayın Milletvekilleri,

Eğer Hükümetin maksadı bu ise, son derece tehlikeli bir meyilli düzeyde bulunduğumuz kabul edilmelidir. Zira Anayasamızın bir an önce gerçekleştirilmesini emrettiği reformlara sırt çeviren bir Hükümetin ve hele sömürücü yabancı sermaye ile işbirliği yapması halinde, çözülemez ve gittikçe sayıları artan meselelerle karşı karşıya kalacağı ve halkımızın ve toplumumuzdaki bütün uyanık kuvvetlerin gittikçe artan haklı isteklerini bir baskı rejimi kurarak önlemeye kalkışacağı, kuvvetli bir ihtimal olarak belirmektedir.

Bu bakımdan Hükümetin seçim sistemini değiştireceğine dair sözlerini bir tehlike işareti saymaktayız.

A. P. bütün seçim kampanyasını millî irade prensibine dayandırmıştır. «Millî artık» sisteminin ise, millî iradenin belirmesine hizmet eden en iyi sistem olduğu şüphesizdir. Gerçekten bu sistem oy kaybını önlediği, her oyun temsiline imkân sağladığı için millet iradesi eksiksiz olarak belirmektedir. (A. P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın hatip bir dakika.

Muhterem arkadaşlarım, her grup mümessilleri vasıtasıyla kendi görüşünü ifade etmek imkânına sahiptir. Yüksek Meclis bir kifayet kararı vermedikçe grupları adına söz alan arkadaşlarım da sırasıyla konuşma imkânına sahiptir. Çok rica ederim, hatibi sükûnetle dinleyiniz. Buyurun, Sayın hatip. (T. İ. P. ve C. H. P. sıralarından, alkışlar)

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ GRUPU ADINA MEHMET ALİ AYBAR (Devamla) — Beriyandan demokratik temsil müessesesi, yurttaki bütün sosyal kuvvetlerin, kuvvetleri ölçüsünde parlâmentoda temsil edilmelerini öngördüğü için de, «millî artık» sistemini demokrasiye en uygun bir sistemdir.

Millî irade şampiyonluğu yapan A. P. Hükümetinin savunduğu prensiple tam gelişerek bu seçim sistemi karşısına çıkması, millî irade ilkesine içtenlikle bağlı olmadığı kamsını uyan-

dırdığı gibi, üstelik demokrasinin tam uygulanmasından endişeleri olduğunu da ortaya koymaktadır.

Gerçekten A. P. dayandığı temelini, yani geniş halk kütlelerinin tam uyanması halinde kendisini bırakacağı inancına varmıştır ve bu uyanışa hizmet eden ve onu parlâmentoya aksettiren «millî artık» sistemini bundan dolayı değiştirmek kararındadır.

Beri yandan değişikliğin daha da ileri götürülerek önümüzdeki milletvekili seçimlerinde çoğunluk sistemine dönülmesinden de ciddi olarak endişe ederiz. Senato seçimlerinde bu sisteme döneleceğinin açıklanması, bunun ilk işareti sayılabilir.

Ama bütün bu ters adımlar Türkiye'mizde rejimin yerleşmesi bakımından çok tehlikeli teşebbüslerdir. Üstelik bu gibi ters adımlar için, parlâmentodaki çoğunluğun yeteceğini sanmak ise, bizzet hatalı bir görüştür. (T. İ. P. sıralarından, alkışlar)

Anayasamızı eksiksiz tastamam uygulamakta, son bir tahlil ile herkes için saymakla tükenmez, yararları, faydaları vardır.

T. İ. P. gerek Büyük Meclisteki ve gerek dışardaki çalışmalarını ile böyle tehlikeli bir yola girmekten Hükümeti alıkoymak için, her halde bütün gücünü sarf edecek, bundan dolayı da bugüne kadar olduğu gibi Hükümetin Anayasayı eksiksiz tastamam uygulamasını istiyecektir.

Sayın milletvekilleri,

Önce programın dayandığı ilkeler üzerinde duracağız :

Yurdumuzun temel dâvası kalkınmak, böylece yoksulluktan kurtulmak ve dünya milletleri arasında lâıyk olduğumuz eşit yeri almaktır.

Bunu sağlamak için :

Bir taraftan bizi bu hale düşürmüş ve bu halde tutmakta olan milletlerarası sömürücü düzenle pençeleşmek ve bu düzenin baskı ve kösteklerinden kurtulmak ;

Diğer taraftan da, memleket içinde iktisadî gelişmemizi modern teknolojinin gereklerine uygun bir yõteme sokmak gerekmektedir.

Zaten bunlar birbirlerinden bağımsız şeyler de değildir. Milletlerarası kapitalizmin baskısından ve yörüngesinden kurtulmak için günümüzün şartlarına uygun bir kalkınma yöntemi

uygulamak ne kadar zaruri ise, böyle bir yöntemi uygulamak için milletlerarası kapitalizmle pençeleşmek de o kadar zaruridir.

Oysa Hükümet Programının, kalkınmamızın temel şartlarını teşkil eden bu iki konuda ters bir tutum ve anlayış içinde olduğunu görüyoruz.

İleri sanayi memleketlerinin, kendi sistemleri ve çıkarları icabı kurmuş oldukları ve az gelişmiş memleketleri baskı altında tutan ve sömüren milletlerarası ilişkiler, kurumlar ve kaideler, yeni Hükümet tarafından sadakatle benimsenmiştir. Hattâ, benimsenmekten de öteye geçerek, bunların şevkle savunulduğunu görüyoruz.

Gerçekten, programda, yabancı özel sermaye yatırımları üzerinde önemle durulmakta ve bunların dış ticaret dengemizi kurmaya yararlı olacağı söylenmektedir. Halbuki çok bilinen bir gerçektir ki, yabancı özel sermaye yatırımları, asıl kendi memleketinin ödeme bilânçosu için yararlı bir unsurdur. Bu gerçeği böyle görmek ve ters görmemek lâzımdır.

Bu konuda, apaçık gerçekleri karıştırmadan, eğmeden, bükmeden olduğu gibi görelim: Yabancı özel sermaye kazanç için kendi memleketinden daha yüksek kazanç elde etmek için gelir ve kazandığını da alıp götürür. Bu sebepten, yabancı sermayenin yaptığı üretimin, ithalâtın pek fazla farkı yoktur. Zaten yabancı sermaye memleketin asıl temel dâvaları için zararlı olan üretim alanlarına da yatırım yapmaz.

Yabancı özel sermayenin bu dar mânadaki iktisadi sakıncasının yanısıra, memleketi yabancı memleketlerin uydusu, peyki, onların bir sömürgeci haline getirmek gibi, her halde hepimizin dehşet duyacağı bir kötülüğü daha vardır. Bu kötülüğü biz Türkler nefsimizde denemiş olduğumuz için herkesten iyi biliriz.

Nihayet şunu da belirtmek isteriz ki, yabancı özel sermaye, memleketimize, tabii kaynaklarımızı, turizm imkânlarımızı ve iç pazarlarımızı sömürmek için gelir. Büyük ve gerçek sınaî yatırımlar için gelmez. Bunlar için bizzat kendi memleketini veya diğer gelişmiş memleketleri tercih eder. Çünkü yurdumuzda bu gibi yatırımları kârlı kılabacak ortam yani (dış ekonomiler) yoktur. Demek oluyor ki, yukarıda bahsettiğimiz sakıncaların biran için olmadığını farz etsek bile, yabancı özel sermayeden sanayileşmemiz için medet ummak yersizdir.

Sayın Milletvekilleri,

Birinci Dünya Savaşından sonra başgöstermiş bir hareketi, sermaye hareketleri alanında baş göstermiş bir hareketi, dikkat nazarlarınıza arz etmek isterim. Birinci Dünya Savaşından sonra sermaye yatırımları daha çok gelişmiş, ileri endüstri memleketlerine doğru kaymıştır. Bunun nedenini endüstri memleketleri arasındaki kartel ve tröst nevinden anlaşmalarda ve bilhassa endüstri mamulleri ile tarımsal mamuller arasında beynelmilel piyasalardaki fiyat farkının, tarımsal mamuller aleyhine ve endüstri mamulleri lehine gelişmesinde görmekte hemen bütün dünya iktisatçıları müttefiklerdir. Demek oluyor ki, yabancı sermaye geri kalmış bir memleket endüstrileşme konusunda yatırım yapmaz. Yapması menfaatine uygun değildir. Yaptığı yatırımlar ya liman tesisleri gibi, ulaştırma şebekelerini kurmak gibi, veyahut da turizm alanını teşvik etmek gibi veyahut özel tarımsal ürünleri teşvik etmek gibi milletlerarası alış verişte daima kendi lehine sonuç verecek neticeleri istihsal etmek, elde etmek amacı ile yatırımlarını bu alanlara tahsis eder.

Bütün bu düşünceler karşısında, yabancı özel sermaye aleyhtarlığını - ki, bunu açıkça ve iftiharla yapıyoruz - memleketimizin Batı ile ilişkilerini önlemek isteği şeklinde göstermek ve nitelenmek anlaşılır bir zihniyet değildir. Biz Batı ile, onun peyki, uydusu ve sömürgeci olarak değil, fakat bağımsızlığımız, kalkınmamız ve kişiliğimiz için pençeşere ve ancak bu takdirde, gerçekten eşit bağlar kurabileceğimize kaaniz. Aynı uyanıklığı, aynı titizliği Doğu bloku na dâhil devletlerle olan münasebetlerimizde de göstereceğimiz aşikârdır.

Biz, yabancı sermayeden ancak Devletten Devlete kredi almak suretiyle yararlanmayı düşünebiliriz. Bunlar için de uygun şartlar ararız. Çünkü Hükümet programında ifade edilenin aksine, bu tip yardımların da, yalnız siyasi değil, fakat aynı zamanda iktisadi baskı ve istismar vasıtası olarak kullanıldığını tecrübeler göstermiştir. Bugün dış borçlarımız için her yıl 200 milyon dolar civarında yani ihracat gelirimizin üçte birinden fazla ödeme yapmaktayız. Kredi verirlerken yapılan çeşitli olumsuz şartlardan ötürü aldığımız bir dolârlık değer karşılığında 5 dolar borçlandığımız salâhiyetli memurlarımız tarafından ifade edilmiştir.

Demek oluyor ki, bu tip dış yardımları da, kucak açarak karşılamakta tereddüt etmek, ihtiyatlı olmak lâzımdır. Ve her halde kalkınmamızı sadece, ya da büyük ölçüde dış yardımlara dayanamamak gerekir.

Hükümetin, milletlerarası kapitalist ilişkilere bağlılığını gösteren diğer bir nokta da programda, Ortak Pazar, GATT, OECD ve Para Fonundan, sanki bunlar yurdumuzun kalkınmasını amaç bilen kurumlar imiş gibi bahsedilmiş olmasıdır. Oysa bilinmektedir ki, bu kurumlar, esas olarak ileri sanayi memleketlerinin ilişkilerini düzenlemek için kurulmuşlardır. Bunlar, az gelişmiş memleketler için yararlı değil, zararlı olmaktadır. Yine bilindiği gibi geçen yıl, az gelişmiş memleketler, özellikle GATT'a karşı müşterek bir tavır almışlar ve kapitalist ellerle dağıtılan yardımların geri kalmış ülke ekonomilerini köstekleyici bir etki yaptığını, rakamlarla ortaya koymuşlardır.

İktisadi kalkınmamızın diğer temel şartı, modern şartlara ve teknolojiye uygun bir ekonomik yönetimi (sistemi) uygulamaktadır. Bu sistem üretimin, ileri sanayi memleketlerindeki gibi büyük üniteler halinde yapılmasını sağlayacak olan ve kamu sektörünü kalkınmanın itici ve düzenleyici kesimi olarak kabul eden yani kapitalist olmayan bir kalkınma yoludur. Plânlı bir ekonomi düzenidir. Oysa Hükümet, Tanzimattan bu yana uygulanan ve gerek Osmanlı Devletinin çökmesine sebep olan, gerekse Cumhuriyet Türkiye'sini bugünkü geri kalmış hale ve iflâsın eşğine getirmiş olan kapitalist yolu daha da büyük bir şevkle benimsemiş bulunmaktadır. Kapitalist yol, bizim için yukarıda belirttiğimiz gibi hiç de yeni değildir. Gerçi programda, 19. yüzyıl kapitalizminin uygulanmayacağı ve karma ekonominin esas alınacağı ifade edilmişse de, bunlar aslında kapitalist yolun izleneceği gerçeğini değiştirmez. Çünkü elbette ki, 19. yüzyıl kapitalizmi bugün uygulanamaz. Bunu mânalı bir söz saymaya imkân yoktur. Ama Hükümetin uygulayacağı sistem, yine de kapitalist sistemdir. Kapitalizmin geri kalmış ülkelere dayatılan şeklidir.

Gerçekten bizde uygulanan, kapitalizm sömürge ve yarı sömürgelerdeki yeni şeklidir. Bundan dolayı 19. yüzyıl kapitalizminin uygu-

lanamayacağı hakkındaki beyan tamamen anlamsız ve sırf zihinleri bulandırmak için kullanılmıştır.

Karma ekonominin esas alınacağına gelince; programda Devlet işletmelerinin özel sektöre devredilmesi istendiğine göre, Hükümetin karma ekonomiyi esas aldığına da kabul etmeye imkân yoktur.

Az gelişmiş memleketler kapitalist yolu tutturlarsa, ileri kapitalist memleketlerin uydusu (peyki) olmaktan kurtulamazlar. İşte az gelişmiş memleketlerde, kapitalist yoldan kalkınma ile yabancı özel sermaye arasında, bundan ötürü sıkı bir bağ vardır ve bu bağdan ötürü de, kapitalizmden yana olanların, aynı zamanda yabancı özel sermayeden de yana olduklarını, onsuз kalkınmanın mümkün olmayacağını savunduklarını görürüz.

Hükümet programı, izliyeceği bu saf kapitalist yolun mahiyeti icabı, plâncılığı da bir tarafa itmiştir. Gerçekten programda, plânın yalnız kamu sektörü için bağlayıcı ve emredici olabileceği özel sektör için ise, yol göstereceği ve teşvik edici olabileceği söylenmektedir. İzaha lüzum yoktur ki, bağlayıcı olmayan plân, gerçek anlamında plân değildir.

Hükümet özel sektörü esas aldığına göre; iktisadi faaliyetlerin büyük kısmı plân dışında kalacak demektir. Mevcut 5 Yıllık Plâna göre, yatırımların 2/5 i özel sektör eliyle yapılmak gerekir. Hükümetin plân anlayışına göre özel sektör yatırım yapıp yapmamakta serbest olacağından plân hedeflerinden 2/5 i gerçekleştirilebilecektir. Nasıl ki, özel sektörün plân hedeflerine uygun yatırım yapması kamu sektörüne de yansıtacağından bütün plân altüst olacaktır. Nitekim 1964 yılı programının 165 nei tablosunda, özel sektör plânın öngördüğü yatırımların sadece % 76 sına ulaşabilmiş ve yatırımlarının % 22 si de plânın öngördüğü alanlara yapılmıştır. Plânlı bir ekonomide bu oranlar, hedefleri ulaşılmaz kılacak bir vehamet ifade etmektedir.

Bu sebepten, Programda plândan bahsedilmesini, sadece bu kelimenin prestijinden istifade etmek, Anayasanın hükmüne şeklen uymak endişesine yoruyor ve yeniden plânsız bir devreye girmiş olduğumuza inanıyoruz.

T. İ. P. iktisadi kalkınmamızın ancak, ka-

pitalist olmayan bir yoldan, yani sosyalizme yönelmiş bir karma ekonomi düzeni içinde başarılacağına inanır. Bu sebepten Hükümetin tuttuğu yolun, kısa zamanda emekçi halkımızı daha perişan edeceğinden ve memleketi büsbütün çıkmaza sokacağından maalesef emindir.

Sayın milletvekilleri,

Hükümet Programında sık sık «hür Batılı düzen» «hürriyet rejimi deyimleri geçmektedir. Bu deyimlerden kasıt Batılı kapitalist rejimlerdir. Sözü geçen hürriyet de özel teşebbüs hürriyeti, piyasada rekabet «hürriyeti» dir.

Boyuna sözü edilen hürriyet, parası olanın parasını dilediği gibi üretmesi, dilediği yoldan dilediği gibi parasına para katması hürriyetidir, ve bu ister istemez küçük imtiyazlı bir zümrenin hürriyetidir. Programın 14 ncü sayfasında «vatandaşın hür karar verme ve kazanma gayretine dayanan karma ekonomi» deniliyor. Kim bu vatandaş? İşçi mi, topraksız ya da toprağı yetmiyen yoksul köylü maaşlı ve ücretliler mi? Küçük esnaf ve zanaatkar mı? Bu vatandaşlar hür karar verme ve kazanma imkânına sahip midirler? «Vatandaş» gibi genel bir ad altında sözü edilen bu suretle de dikkatten gizlenmek istenen kimse, aslında özel sermaye sahibi olan kimsedir. «Hür karar verme ve kazanma» durumunda olan büyük sermayeli özel teşebbüstür.

Devlet ve fert'münasebeti incelenirken de hep bu «vatandaş» kelimesi kullanılıyor. Hükümet Programında «Devlet faaliyeti ve kamu sektörü vatandaşın mutluluk ve refaha ulaşma çabasında ona yardımcı olmak, onu desteklemek zorundadır.» deniliyor. Programın burada da vatandaş kelimesiyle kastedtiği, özel teşebbüs sahibi, sermaye sahibi olan vatandaşdır. Varlıklı olmayan, sermayesi olmayan vatandaşın, yoksul dar gelirli büyük emekçi kitlelerinin hürriyeti hiç söz konusu olmuyor. Bu kitleler «karar verme ve kazanma», mutlu olma ve refaha kavuşma imkânlarına sahip midirler? Hürriyet, sadece tahditlerin olmaması demek değildir; büyük halk çoğunluğunun memleket işlerinde gerçekten söz ve karar sahibi olabilmesi, mutluluğa ve refaha kavuşma imkânlarının onlar için de gerçekten mevcud olması demektir.

Halktan ve emekten yana olan bir Hükümet, milleti teşkil eden fertler arasında mülkiyet münasebetleri, gelir, çalışma şartları bakımından büyük ve kesin farklar bulunduğunu görmemezlikten gelemes. Bu farklar son 15 yıldır daha da kesinleşmiştir. Bu farkları ortadan kaldırma yolunda, Anayasanın öngördüğü köklü dönüşümler yapılmadıkça emekçi halk kütlelerini refaha ve mutluluğa kavuşturacak gerçekçi tedbirler alınmadıkça, mücerret birlik, kardeşlik, huzur edebiyatıyla memleket huzura kavuşturulamaz, Anayasanın öngördüğü «kâderde, kıvançta, tasada ortaklık ve beraberlik» sağlanamaz. Milletın çoğunluğunu teşkil eden halktan yana bir Hükümet, her şeydan önce halkın, emeğiyle yaşayanların hürriyetini, refahını, mutluluğunu düşünür ve politikasını ona göre çizer. A. P. Hükümeti fakir halkın oyları ile iktidara gelmiştir. Ama, Programında fakir halk yararına gerçek tek bir tedbir yoktur. (T. İ. P. sıralarından alkışlar.)

Sayın milletvekilleri,

Hükümet Programının fikir hürriyeti ve politik akımlar hürriyeti konusundaki anlayış ve tutumu da sözünü pek ettikleri Batılı demokrasi rejimine uygun değildir; uygun olmak şöyle dursun düpedüz aykırıdır. Anayasa temel hak ve hürriyetlerini tahribeden hareketlerin, şayet varsa, Anayasaya uygun kanunlara göre muamele görmesi gayet tabiidir.

Fakat «Zararlı cereyanlar» gibi müphem, sübjektif tavsiflerle fikir hürriyetlerini, politik ve sosyal akımları bastırmak, Batılı demokrasi rejimi ile asla bağdaşmayan bir davranış olur. Sayın milletvekilleri. Fikirler zararlı ve zarsız diye tasnif edilemez. Bir fikir ya doğru ya yanlıştır. Sosyal konularda bir fikrin yanlışlığı da açık tartışmalarla ispatlanır. Batı demokrasisi bu açık tartışmalara imkân veren rejimin adıdır. Ve bu tartışmada yanlış fikrin cezası sadece kamu oyunda yanlışlığının ispatından ibaret olarak kalır. Fikirlerin karşısına zararlıdır deyimi ile çıkmak, Batı demokrasisinin prensiplerine temelinden aykırıdır. Çünkü bu temel doğrudan doğruya kapitalist görüşle bu görüşün tenkidinin, kamu oyunundan Parlâmentoya kadar yansıyan özgür-

lük ortamı içindeki bir çatışmasından ibaretir. Bunun, sadece kapitalist görüşü yanına alıp, tenkid kısmını engellemeye yönelmek ve bunu da Batı demokrasisi deyimiyle maskeleymeye çalışmak, sadece geri ülkelerê has bir politika kurnazlığı olmaktadır. Çok partili Batılı demokrasi rejimi sermaye ile emek gücü arasında bir denge rejimidir ve bu denge politik alanda kapitalizmi savunan partilerle sosyalist partiler arasında bir denge halinde ifadesini bulur. Çok partili batılı demokrasi rejiminin temel işleme kuralı budur.

Hele «Anayasadan doğan hürriyetleri, hürriyeti yok etme yolunda kullanmaya asla meydan ve imkân vermemek» sözü, kendi kendisiyle gelişen bir mantığın ifadesidir. Kullanılan hürriyetler Anayasadan doğma hürriyetler ise, bunların kullanılması Anayasa teminatı altındadır. Bunların kullanılmasına «asla meydan ve imkân vermemek» Anayasayı çiğnemek olur. Bu ise, kimsenin harcı değildir. (T. İ. P. sıralarından alkışlar.)

Söyle deniliyor :

Hükümet Programında sosyal adalet konusunda şöyle denilmektedir. «Bize göre sosyal adalet fakirlik ve sefalette vatandaşların eşit durumda olmaları veya bu duruma getirilmesi değil» dir. Sosyal adaletin fakirlik ve sefalette eşitlik demek olduğu yolunda bir görüş esasen yoktur. Bu bir garabet nümunesi olurdu. Hükümet Programı mevcudolmayan bir şeyi varmış gibi gösterip ona karşı cephe alıyor. Hükümet Programı sosyal adaleti «artan gelir ve yükselen refahtan herkesin kabiliyeti ve gördüğü hizmet oranında âdil bir pay almasıdır» şeklinde tarif ediyor. Güzel. Ama bugün, herkesin kabiliyeti ve gördüğü hizmet oranında millî gelirden âdil bir pay aldığı söylenebilir mi? Bütün bir yıl çalışarak bir mahsülü meydana getiren üreticinin perişan durumu yanında, aynı mahsül üzerinden aracılardan, tefecilerden, ihracatçıların yüzbinler, milyonlar kazanması, millî gelirden âdil bir pay alınarak bölünmesi midir? Nasıl oluyor da emekleriyle bütün mahsulleri, mamulleri, değerleri meydana getiren emekçiler, hep bu kadar yoksul, onların emeklerini mahsülünün aracılığını yapanlar, hep bu kadar zengindirler? Vatandaşın ödediği

vergilerden toplanan paralar karşılığı Devlete bilmem kaç Amerikan lokomotifi satan kimsenin, bu tek kimsenin, bu tek alışverişten edindiği milyonlar tutarındaki komüsyon hakkı, hangi büyük kabiliyetin, topluma yapılmış hangi büyük hizmetin bedelidir? (T. İ. P. sıralarından alkışlar.)

Sosyal adalet, halktan yana temel reformların yapılmasıyla ve bu arada özellikle millî gelirin emeğe göre bölünmesiyle ancak tam olarak gerçekleştirilebilir. Karma ekonomilerde sermaye gelirleri de olacaktır, ama bu hallerde sosyal adaletin gerçekleşmesi için sermaye gelirlerinin mâkul hadler dâhilinde tutulması ve Anayasamızın emrettiği gibi, mülkiyetin kamu zararına kullanılmasının mutlaka önlenmesi gerekir. Hükümet Programında bu konuya dair her hangi bir tedbire raslamadık.

Bugün Türkiye'de millî gelirin bölünüşünde, toprağın dağılımında ve vergi yükümlülüğünde büyük adaletsizlik vardır. En az kazananla en çok kazanan arasındaki oranın bire, yirmi iki bin olduğu bir memlekette, yarım milyondan fazla köylü ailesinin hiç topraksız, iki milyondan fazla ailenin de yeteri kadar toprağı olmadığı bir memlekette, vergini ağır yükünün malî gücü en zayıf olan emekçi sınıflara yüklendiği bir memlekette, sosyal adaletin varlığından söz edilemez. Önce bu durumun Anayasamızın öngördüğü şekilde düzeltilmesi gerekir.

Hükümet Programında sosyal adaleti gerçekleştirmek için Devletin elinde çeşitli tedbirler olduğu yazılıdır. İleri sürülen tedbirlerden birincisi müterakki vergilerdir, yani zengine zengiliği nisbetinde ağır vergi koyma usulüdür. Ama Hükümet programı bu aleti etkin bir şekilde kullanmak için somut bir teklif getirmiyor. Aksine, servet beyanını kaldıracağını ve vergi sistemlerimizin, «özel teşebbüs alanına yaptıkları olumsuz etkiler bakımından» ele alınacağını, bu etkilerin bertaraf edileceğini va'dediyor.

Sosyal adaleti sağlama yolunda ileri sürülen tedbirlerden ikincisi «halk yararına genişliyen kamu faaliyetleri» dir. Oysa programda, halk yararına genişletilecek kamu faaliyetlerinden pek söz edilmiyor. Sosyal adaleti sağlama bakımın-

dan ne gibi kamu faaliyetleri düşünülüyor En önemlisi, bunlar nasıl programlaştırılacak, nasıl uygulanacak, parası nereden bulunacaktır? Hükümet programında cevabı olmıyan sorulardır bunlar.

Sosyal adaleti sağlamanın üçüncü yolunun hür sendikacılık ve toplu sözleşme olduğu belirtiliyor. Anayasamızın tam olarak verdiği grev hakkının nasıl kısıtlandığını, işçinin başına bir de lo-kavt belâsının nasıl sarıldığını artık hep biliyoruz. Yükselen fiyatların toplu sözleşme ile sağlanan ücret artışlarını silip süpürdüğünü de işçilerimiz tecrübe ile öğrendiler. Hükümet programı ücretlerin yükselen fiyatlarla otomatik olarak yükselmesini öngörmüyor. Sadece prodüktiviteye göre ücret yükselişini kabul ediyor; yani sermayedarın kârdan bir kuruş eksiltmeyecek bir ücret yükselişi. Bunun ise, gelir bölüşümündeki oranları sosyal adalet bakımından değiştirmedeği aşikârdır.

Sosyal adaleti sağlamanın dördüncü yolu olarak ileri sürülen usul, işçinin kârdan pay alması, hisse senedine sahibolması, hisse senetlerinin ve tahvilâtın küçük tasarruf sahipleri tarafından satın alınmasıdır. Bu tüm hayalî bir yoldur. Bu usullerden batıda göstermelik kabilinden söz edilir. Emekçi kütlelerin kârdan pay alarak ve hisse senedinden temettü alarak refaha kavuştuğu görülmüş şey değildir. Hisse senetlerinin küçük tasarruf sahipleri tarafından birer ikişer satın alınması ise, bunları mülkiyet sahibi yapmaz, yapamaz. Sadece büyük kapitalistlere, küçük tasarrufları bir araya toplayıp kendi çıkarları açısından diledikleri gibi kullanmak, kendi öz paralarıymış gibi işletmek imkânını verir. Bu bir «halkı oyalama» usulüdür. Ve kapitalizmi halka sevimli göstermek için de buna «halk kapitalizmi» adı takılmıştır.

Kaldı ki, bizim işçilerimiz ve genellikle dar gelirlilerimiz hisse senetleri alabilecek durumda iseler, tasarruf bonolarının kaldırılacağı meden va'dediliyor? (T. İ. P. sıralarından alkışlar.) Va'dediliyor ve gerçekten de tasarruf bonolarının kaldırılması lâzımdır, çünkü işçilerimizin gelirleri tasarrufa imkân vermiyecek kadar düşüktür. Batıda bile yaygın olmıyan bu gibi yolların, bir geri kalmış toplumda uygulanması katıyen mümkün değildir.

Hükümet programında «en büyük adaletsizlik ve eşitsizliğin işsizlik olduğunda şüphe yoktur.» deniliyor. Elbette kalkınma problemleri arasında işsizlik en önemlilerindedir. Her Hükümetin ilk görevlerinden birini işsizlere iş bulmak olduğundan da hiç kimsenin şüphesi yoktur. Ancak işsizlik aklın ve ilmin kabul ettiği bâzi yollara gidilmeden önlenemez bir problem değildir. Toprak reformu yapmadan, hızla sanayileşmeden, büyük bayındırlık işlerine girişmeden işsizliği önlemek imkânsızdır. Hükümet bu tedbirlerden bir kısmına, meselâ toprak reformuna hiç yanaşmamaktadır. Diğer tedbirlerin yolunu da programındaki vergi ve dış ticaret politikası ile kapamaktadır. Bu nedenle hükümetin işsizliği önleyecek bir program ve tutum içinde olduğu kanısında değiliz

Sayın Milletvekilleri;

Kaldı ki, Hükümetin deyimi ile «adaletsizlik ve eşitsizlik» işsizlik önlenince ortadan kalkmış olmaz. Sosyal adalet problemi çalışan kişilerin ve çalıştıranlarla ilgilerinin hakça düzenlenmesi sonucu çözüme varmış olur. Sosyal adalet asıl herkese iş bulunduktan sonra bahis konusudur.

Asıl önemli cihet, ileride Hükümetin çalışanların haklı isteklerine işsizlik bulunduğu bahaneyle karşı çıkmak ihtimalinin bu programda belirmesidir. Geçmişte bâzi politika adamlarının düşük ücret ve sosyal haklar için işçilerin yapmış oldukları haklı talepleri bu gerekçe ile reddettiklerini hatırlıyoruz. Hükümetin bu yolu tutmıyacağını ümit ederiz.

Sayın milletvekilleri,

Buraya kadar Hükümet programının dayandığı temel ilke ve görüşleri eleştirdik. Şimdi kalkınmamızın çeşitli kesimleri üzerinde programda ileri sürülen beyanları ele alacağız. Önce Dış ticaret ve sanayileşme konusundaki fikirlerimizi söyleyeceğiz. Hükümet programında dış ticaret ve genel olarak dış ekonomik ilişkiler çok dağınık bir şekilde ele alınmıştır. Bu dağınık ifadeler bir araya getirilirse, Hükümet programının şu ana esasları benimsediği görülmektedir :

1. Hükümet dış ticarete şimdikinden daha geniş bir serbestiye taraftardır. İhraç mallarımız, bilhassa taze meyve, konservecilik üzerinde çalışmalar yapılacak, sanayi mamullerinin ihracı için vergicilik ve kredi alanında tedbir-

lere başvurulacaktır. Bu serbesti imkânlar elverdiğinde, Avrupa ülkelerinin bile cüret edemediği bir düzeye vardırılabilecektir. Yani döviz kontrolleri, kambiyo takyitleri azaltılacak, programdaki ifadesiyle «Türkiye serbest bir iktisat düzeninin kamçılıyıcı, dinamik şartları altında çalışmaya başlayacaktır.»

2. İthalât ikâmesine, yani şimdi dışardan ithal ettiğimiz malların yurt içinde imâline sadece ikinci plânda yer verilmektedir. Çünkü bu konu programda, yabancı özel sermaye konusu açıklanırken ve ancak şu ölçüde ele alınmıştır: Yabancı özel sermaye, bilhassa ihracatımızı teşvik edecek ve ithalatımıza ikâme edecek alanlara doğru yönelecektir.

Bu şekli ile ele alınan dış ticaret rejimi, yurdumuzun kalkınmasına engel teşkil edecektir. Çünkü kalkınma olayı, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, her şeyden önce sanayileşme ve yurttaki işgücünü değerlendirme anlamını taşır. Endüstrileşme ise, her şeyden önce dışarıdan getirilen sanayi ürünlerini yurt içinde imal etmekle mümkündür. İşsizliği önlemenin, yurt içi kaynakların seferber edilmesinin, yabancı ülkelere sömürülmeyen çağdaş bir toplum olmanın başka bir yolu yoktur.

Bunun aksine tarım ülkelerinin kendi geleneksel ürünlerini ihraçla yetinip bu alanda ilerlemelerini tavsiye eden görüşler, az gelişmiş ülkelerin gelişme yollarını tıkamak için özel maksatlarla bu ülkelere telkin edilmektedir.

Sayın milletvekilleri,

Endüstri ülkelerinin yüzyıllardır az gelişmiş ülkelerin sanayileşmesini önlemek için başvurdukları bu telkinler, ellerindeki sömürme olanlığının kaçırılmaması maksadına dayanmaktadır. Çünkü, ancak bu yolla, yani tarım ülkeleri endüstrileşmedikçe, endüstri ülkeleri kendi değişim fiyatlarını kabul ettirebildikleri fakir ülkeleri rahatça sömürebilirler. Gerçekten yıllar geçtikçe tarım ürünlerinin fiyatları git gide düşerken endüstri mamullerinin fiyatları ise git gide artmaktadır. Fakir tarım ülkelerinin git gide daha fakirleşmesinin başka bir deyimle endüstri ülkeleriyle aralarındaki yavaş farklarının git gide daha açılmasının temel nedenini burada aramalıdır. Bir çok uluslararası kurum raporu bu noktada ittifak etmiştir. Bu temel nedeni göz önünde bulundur-

madan düzenlenecek bir dış ticaret politikasının kalkınmayı gerçekleştirme imkân dışındadır.

Az gelişmiş tarım ülkelerinin dış ticaret yolu ile endüstri ülkelerince nasıl soyulduğuna dair bazı rakamlar vermekte fayda görüyoruz. 1950 de tarım ülkelerinin 100 ünite mal ihraç ederek satın aldıkları ithal malı ünitesi 100 iken, bu, 1962 de 92 ye inmiştir. Bu kadar kısa bir dönemde tarım ülkelerinin ihraç mallarının git gide ucuzlaması, zengin endüstri ülkelerinin mallarının git gide pahalılaşması nedeniyle, fakir tarım ülkelerinin 1950 ye göre 1962 de uğradıkları kayıp 2 milyar 300 milyon dolar, yani aşağı - yukarı 20 milyar liradan fazladır. Şundan anlaşılıyor ki kesilen bir şah damarı gibi bizi boyuna fakirleştiren dış ticaret rejimimiz kökünden değiştirilmedikçe, Türkiyemizin kalkınması daima kösteklenecektir.

Bu konuya son vermeden önce bir noktaya daha işaret etmek isteriz. Endüstri ülkelerinden Birleşik Amerika sadece ham madde alıp mamul madde verme yolundaki sömürme yolu ile yetinmemekte, artık tarım alanında da gelişmemize engel olan yollara başvurmaktadır. Üzüm ve incir konusunda konulan ithalât kotaları bir yana, soya fasulyesi ihraçı yolunda zeytinyağlarımızın önüne dikilmektedir. Son olarak pamuk dampingi ile Amerika, Ege ve Çukurova'nın pamuk üreticilerinin de karşısına çıkmıştır.

Hükümet, ümit etmek isteriz ki, uluslararası ticarete fakir ülkelere kabul ettirilme istenen bu rolün, Türkiye için sonuna kadar geri kalmış bir ülke halinde kalmak olduğunu anlasın. GATT ve Ortak Pazar anlaşmalarını bu gözle bir daha incelesin, millî sanayiın kurulup yerleşmesini ve gelişmesini mümkün kılan bir gümrük politikası izlesin.

Sayın milletvekilleri, dış ödemeler dengemiz her yıl açık vermektedir. Bu açıkların sonucu borçlarımız rahatsızlık verecek bir düzeye ulaşmıştır. Dış borçlarımız için yılda 200 milyon dolar civarında ödeme yapmak zorundayız. Bu miktar aldığımız dış yardımları tamamen yutmaktadır. Hükümetin ödemeler dengesini düzeltmek için almayı düşündüğü tedbirler problemin azameti yanında oldukça zayıf kalmaktadır.

Dış ödemeler dengesi meselesi sadece bir döviz meselesi değildir. Aynı zamanda sanayileş-

memizle yukarıda anlattığımız yakın ilgisi vardır.

Ayrıca, dış ödemeler dengesi, halkımızın büyük kısmını teşkil eden köylümüzün geçimi ile de doğrudan doğruya ilgilidir. Tarım ürünlerimizin çoğu dış ticaret yolu ile yani dışarıya satılarak değerlendirilir. Tütün, pamuk, fındık, fıstık rekoltasının büyük kısmı dışarıya satılır. Bugünkü dış ticaret sistemi, hele Demirel Hükümetinin kalkınma felsefesi ile daha da serbestliğe gittikçe, köylümüzün belini doğrultmasına imkân yoktur. Dış ticaret bugün daha ziyade dış endüstri ve ticaret tekellerinin komisyoncusu durumundaki araçların elindedir. Bu durum sürdükçe yani, dışarıdaki tekellerin araçları eli ile dış ticaretlerimize hâkim olmaları sonucu değiştirilmedikçe, fındık, pamuk, tütün, fıstık v.s. gibi, ihraç konusu tarım ürünleri yetiştiren köylünün eline geçen para, daha da azalacaktır. Genel olarak köylümüzün yaşaması daha da zorlaşacaktır. Gene bu durum devam ettikçe sanayileşmemiz gecikecek, işsizler iş bulamayacaktır. İthal mallarını bugünkünden daha da pahalı almak durumuna düşülecektir.

Dış ticaret konusunda zaman zaman ortaya sürülen suiistimal, kaçakçılık, iltimas, rüşvet gibi dedikoduların kaynağı da aslında bugünkü dış ticaret sisteminin kendisidir. Oysa Demirel Hükümeti bu sistemi daha da olumsuz bir yönetime kararını programında açıklamış bulunmaktadır.

T. İ. P., dış ticaret kesiminin gitgide daha çok ölçüde halk yararına değiştirilmesini, Devletin etkin kontrolünün artan bir şekilde kurulmasını istemektedir. Dış ticarettten küçük bir azınlığın eline geçen her yıllık milyarlarca kârın millet yararına kullanılmasını T. İ. P. kalkınmamızın vazgeçilmez bir şartı olarak görmektedir. Bunlar yapılmadıktan sonra dış ödemeler dengesinin düzeltilme çareleri araştırılabilir mi? Sonra dış ödemeler dengesinin düzeltilme çareleri araştırılabilir mi? Bu yol hızla sanayileşmekten geçmektedir. Gerçekten endüstrileşmeden ve endüstri ürünleri ihraç etmeden, yani dış ticaretimizin bünyesini şimdiki gibi tamamen tersine bir bünyeye sokmadan kalkınma konusunda salâh yoluna girilemez. Hükümet programının endüstrileşme konusunda kendi mantık ve

felsefesi içinde bile yeterli ve tutarlı çareler getirmeyişi bu bakımdan da büyük bir eksiklik teşkil etmektedir.

Aksine, İktisadi Devlet Teşekküllerini özel sektöre devretmek va'dini, ters yönde bir davranış olarak görüyoruz. Çünkü memleketinizde gerçekten büyük çapta sınıai tesisler, ancak İktisadi Devlet Teşekkülü olarak kurulabilir. Bu teşekküller, bugün özel sektörü desteklemek gibi olumsuz bir vazifeyle yükümlüdürler. Türkiye İşçi Partisi, İktisadi Devlet Teşebbüslerinin, sanayileşmemizin itici ve düzenleyici kesimi olarak telâkki eder, ve bugünkü kötü kullanımına ve idaresine rağmen, bu teşekküllerin özel sektöre devredilmesine şiddetle ve kesinlikle karşıdır. (T. İ. P. milletvekilleri sıralarından alkışlar)

Sayın Milletvekilleri,

Bu konuya ait izahatımıza son vermeden bir noktaya değinmek isteriz. Hükümet, programında geniş ölçüde dış yardıma bel bağlamış bir hava içindedir. Dış ticaret açıklarını kapamaya da, yeni projeleri finanse etme amacı ile verilen dış krediler konusunda da Hükümeti kalkınma ve sanayileşme ilkelerine uygunluk bakımından tıfız davranmaya davet etmek isteriz. Çünkü, endüstriyel ülkelerin fakir tarım ülkelerini sömürme yolunda devam için verilen kredilerin az gelişmiş ülkelere yararı olamaz. Ve dış yardımların tarım ülkelerine birçok hallerde bu maksatla aktığını incelemeler göstermiştir. Bu yardımlar endüstriyel ülkelerde biriken, yüksek fiyatlı ya da düşük kaliteli malların dışarıya sürülmesi için bir vasıta olarak kullanılmaktadır. Bu konuda Türkiye, Ereğli Demir ve Çelik Müessesesinden pahalı bir ders almıştır. Daha pahalı bir derste (Petro Kimya konusunda) yurtsever bazı teknisyenlerin direnmeleri ile ancak önlenmiştir. Dış yardımlar konusunda Yüce Meclisimize iki resmî mütalâayı beyan etmeyi iddialarımızı perçinlemek bakımından faydalı görüyoruz. Bunlardan birincisi bir resmî toplantıda Maliye Bakanlığı temsilcisinin bir dolârlık dış kredinin 5 dolâra mal olduğu hakkındaki beyanıdır. Bu beyan gazetelere kadar intikal etmiştir. İkincisi ise, Devlet Plânlama müsteşarının 23 . 8 . 1965 tarihli genelgesidir. Bu genelgede konsorsiyumun (Refineri, üçüncü demir ve Çelik, alüminyum tesisleri v.s.) finansmanına ka-

tılmayı reddettiği belirtilmektedir. Bunda garipsencecek bir cihet yoktur. Çünkü Düyunu Umumiye İdaresinin zamanımızdaki şekli olan konsorsiyumun ve onun temsil edildiği devletlerin Türkiye'nin gerçekten sanayileşmesine hizmet edecek projeleri finanse etmeyi kabullenmesi zaten beklenemez.

Sayın Milletvekilleri,

Petrol üretim ve dağıtım konusunda da Hükümet programı yeteri derecede açık ve kesin tedbirlerle donatılmış değildir. T. İ. P. petrol konusunda ve madenlerin aranıp işletilmesinde Atatürk Türkiye'sinin ilke ve mevzuatına dönülmesine taraftardır. Bu ilkeler ve mevzuat yeraltı kaynaklarımızın sadece Devlet eli ile işletileceği merkezindedir. Atatürk devri Türkiye'sinin bu ilkesine aykırı olarak yabancı petrol şirketlerine verilen üstün dereceli imtiyazlar bugün bir huzursuzluk kaynağıdır. Millî bir şirket olan TPA Ortaklığı sadece Türk mühendislerinin ve işçilerinin emeği ile petrol bulunduğu tesbit edilmiş olan 5 nci petrol bölgesinde yabancı şirketlerden çok daha elverişsiz şartlar altında çalışmaktadır. Yabancı şirketlerin petrol ameliyelerinde elde ettikleri kârlar hiçbir ülkede tanınmayan indirimlerle hemen hemen vergi dışı kalmaktadır. Hükümet bir Amerikan uzmanı tarafından ve Amerikan etkisi ile kabul edilmiş petrol kanununun bu şekildeki millî menfaatlere aykırı hükümlerini değiştirme konusunda asla birşey söylemiyor yabancı petrol şirketlerinin, millî şirketin demir boru hattı döşeme ve yeni bir rafineri kurulması hususlarındaki yatırımlarına çıkardığı engelleyici ve savsaklayıcı çabalara imkân veren kanunu bu olumsuz cihetleri değiştirecek şekilde düzeltmeyi vadetmiyor. Aksine (Petrol Rezervlerinin aranması, üretimi, nakli, işletilmesi ve dağıtım gibi faaliyet alanlarına yeterli ve verimli yatırımlar teşvik edilecektir) şeklindeki ifadede şimdi ıstıraplarını çektiğimiz petrol kanununun gerekçesine çok benzemektedir. Petrol alanında millî bir kurum vardır. Onun yatırım programı vardır. Bu kurumun yatırımlarını teşvik, ancak finansman kaynaklarının takviyesi ile olur. Bu konuda bilhassa son vergi değişiklikleri ile durumu hayli zayıflayan TPAO nun

ma yılında kendinden beklenen oto - kontrol vasıtası olma fonksiyonunu tamamen ifa etmiştir.»

Vergicilik teorisi ve birçok Batı ülkesinin bu arada özel teşebbüsün hâkim olduğu Amerikan vergicilik tatabikati, servet veyanın yeri ni tutacak «müessir ve ilmî tedbirin varlığını ortaya koyamamıştır. Servet Beyanını kaldırmak için ileri sürülen nedenler aslında yıllık beyannameli mükelleflerin yani tüccar, serbest meslek erbabı, gayrimenkul ve menkul sermaye irat sahiplerinin vergilerinin haksız yere ve emekçi halk kütüleri zararına azalmasından başka bir sonuç doğurmayacaktır.

Hükümet programında ele alınan bir diğer önemli mali konu, tasarruf bonolarıdır. Yılda Hazineye 500 - 600 milyon lira gelir sağlayan tasarruf bonoları, uygulamaya başladığı günden bu yana emekçilerin sırtından servetler kurulmasının bir yeni yolu olmuştur. Dar gelirli ler, memur ve işçiler gelirlerinden kesilen paralarla iktisabettikleri bonoları sıkıntıya düşerek üçte bir, dörtte bir fiyatlarla aradaki kapkaçılara devretme zorunda kalmışlardır. Bu nedenle dar gelirli vatandaşlar ile işçilerden alınmakta olan tasarruf bonolarının tamamen kaldırılması yerindedir. Ancak, bir mali kaynağın kaldırılmasıyla ortaya çıkan açıkları geçmişte, ya vasıtalı vergilerin artırılışı, ya emisyon, ya da halka giden hizmetlerin azalışı ile yine halkın sırtına yükler getirici nitelikte olmuştur. Bu nedenle T. İ. P. tasarruf bonoları yerine bulunacak yeni gelir kaynaklarının emekçi halkımıza başka külfetler yüklemeyeceğinin teminatını Hükümetten beklemektedir.

Bir noktaya daha değinmek isteriz. Beş Yıllık Plânın gider hedeflerinin üç yıllık uygulamalar sırasında tutulamadığı malumdur. Finansman açıkları yıllar yılı üstüste binerek plânın uygulanışı ile ilk şekli arasındaki en son ilgileri de ortadan silmiştir. Hükümet programında basına akseden resmî raporlara göre 1966 yıllık programında daha da artacağı anlaşılan finansman ihtiyacı ve açığı konusundaki tedbirlere raslanılmamıştır. Yalnız programın havasından bu konuda dış yardıma bel bağlandığı anlaşılmaktadır. Ümit etmek isteriz ki, Hükümet iç finansmanın hiçbir şekilde dış finansmanla ikame edilemeyeceği gerçeğini tes-

bit etmiş bulunsun. Çünkü alınan her dış kredi ancak ekipman, proje v.s. gibi dış ödemeyi gerektiren konularda kolaylık sağlarsa da, iç finansman ihtiyacının azalması sonucunu doğuramaz. Aksine her dış kredi kendisiyle ilgili projenin genişliğine göre bir iç finansman gerektirir.

Diğer taraftan Hükümet programında yer alan bir husus da Devlet hizmetlerinin maliyetinin ucuzlatılmasıdır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri cari ve yatırım hizmet maliyetleri standart seviyenin çok üstündedir. Bu nedenle yurttaştan alınan vergilerin tam yerine sarf bulunduğu söylenemez. Cari hizmetlerde kısıntı için Sayın Hükümet idari reforma bel bağlamış görünüyor. Biz bu reformun masraf kısıcı bir etkisi olacağını hiç sanmıyoruz.

Sayın milletvekilleri,

Hükümet programında tarım kesimiyle ilgili olarak ileri sürülen tedbirler yoksul köylümüz için gayet endişe verici bir nitelik taşımaktadır. Gerçekten bu tedbirler, yoksul köylümüz için yeni bir şey değildir. Bu tedbirlerin uygulanmasına öteden beri devam edilmektedir. 17 yıldan beri Devletin iç ve dış imkânları artan bir şekilde büyük toprak sahipleri tarafından ele geçirilmiştir. Bu yağma sonucu büyük mülk sahiplerinin elindeki traktör adedi 1948 yılında 1 780 iken, bugün 52 000 e varmıştır. Diğer dövrlerin miktarı da 994 adedden 6 790 a çıkmıştır. Büyük toprak sahiplerinin makinalı tarıma geçmelerine paralel, Ziraat Bankasının, genel olarak büyük mülkiyete tahsis ettiği tarımsal krediler de, aynı devrede 235 771 000 liradan 3 milyar liraya yükselmiştir. Bol kredili ve makinalı büyük mülk sahipleri, bu arada 100 milyon dönümden fazla Hazine arazisine fiilen el koymuşlardır.

Büyük mülk sahipleri Devlet eliyle servetler üstüne servet, toprakları üstüne toprak katar-ken, ortakçı ve kiracılar ve küçük mülk sahipleri hızlanan bir şekilde topraklarından kovulmuşlardır. Topraksız kalan köylümüzün bir kısmı geçimlerini sağlayabilmek için ya büyük şehirlerin kenarlarındaki gecekondu-lara sığınmış, ya da hayatlarını tarım işçiliğiyle veya ağırlaşan ortakçılık ve kiracılık şartları içinde sağlamak zorunda kalmışlardır. Böylece Türk

toplumunun sosyal bir dayanağı olan küçük köylü işletmeleri tahribedilmiştir.

Şimdi Hükümet programı 17 yıldır uygulanan ve yoksul köylü aleyhine kötü sonuçları açıkça görülen bu tarım politikasının daha şiddetli ve kararlı bir şekilde devamını öngörmektedir. Devletin iç ve dış kaynaklarını büyük mülk sahipleri kendi çıkarlarına kullanacaklardır. Hükümet tarafından ileri sürülen «düşük olan arazi baremleri» nin yeniden düzenlenmesi demek, uygulamada tatbikatta zirai kredilerin görülmemiş bir cömertlikle büyük mülk sahiplerine peşkeş çekilmesi şeklinde tecelli edeceği açıktır. Bu yeni arazi baremleri sayesinde Devletin zirai kredi imkânlarına büyük mülk sahipleri tarafından el konulurken, yoksul köylümüz bir iki yüz lira için, müteselsil kefaletle banka kapılarında günlere sürünmeye gene mahkûm edilecektir.

Böylece Hükümet tarafından ileri sürülen ucuz kredi, çevirme, donatım ve uzun vâdeli yatırım kredilerinin yoksul köylümüzü değil, büyük toprak sahiplerini kalkındırmak amacını güttüğü açıktır.

Hükümet programında tedbir olarak ileri sürülen «Tapuya bağlanmamış olan tarlaların yeniden düzenlenmesinin anlamı ise, bugün büyük mülk sahipleri tarafından ele geçirilmiş 100 milyon dönümden fazla Hazine toprağının, onlara Devlet tarafından parasız olarak peşkeş çekilmesi demek olacaktır.

Böylece «köylümüzün toprağa kavuşturulması» deyişiyle Hükümetin yoksul köylüyü değil, büyük mülk sahiplerini Devlet eliyle daha fazla mülk sahibi yapmak amacını güttüğü meydana çıkmaktadır. Ucuz krediden ve topraktan açıkça yoksun bırakılan fakir köylümüzü Hükümetin «geziçi köy el sanatları kurslarıyla» kalkındırma iddiası, her türlü ciddiyetten uzaktır. Esasen bu tedbirle güdülen amaç dahi, yoksul köylüyü bir sanat sahibi yapmak değil, bir kısım vurguncu ve faizcilere Devlet kredilerini yağma ettirmek ve fakir köylümüzü daha fazla sömürmektir. Son zamanlarda pamuk mahsulünün, çeşitli ticari hilelerle geçen yıllara nazaran maruz kaldığı fiyat düşüklüğü, Hükümetin ileri sürdüğü «zirai mahsullerin asgari bir fiyattan aşağı satılmasına imkân veril-

miyeceği» iddiasının, bir hayal olduğu meydana çıkmaktadır. Bu bakımdan tütün ekicileri, fındık müstahsili, bu yıl da mahsulünün değerini alamıyacak yüzbinlerce aile geçen yıl olduğu gibi gene perişan durumda kalacaktır.

Ormanlık ve dağlık bölgelerde yaşayan kalabalık köylü nüfusumuz derin bir yoksulluk içindedir. Orman içinde yaşayan yoksul köylülerin ormanlarda birikmiş «yaşlı ağaç» kesimini hızlandırmakla feraha kavuşacağını iddia etmek, bu düpedüz ormancı köylümüzün arzu ve iradesini anlamamak ve onunla âdeta alay etmek demektir.

Dağlık bölgelerde yaşayan köylümüz nasıl yoksulluktan kurtarılacak? Hükümet bu alanda gerçekçi hiçbir şey söylememektedir.

Ormanlık ve dağlık bölgelerde yaşayan milyonlara yoksul köylümüz toprak istiyor, köy yolu istiyor, içme suyu istiyor. Hükümet Programında buna dair hiçbir tedbir getirilmemiştir. Ortakçılık ve kiracılık yaparak hayatlarını kazanan milyonlara yoksul köylümüz hakkında Hükümet Programında hiçbir tedbir düşünülmemiştir. Büyük mülk sahiplerinin devlet eliyle işletmelerini modernleştirmeleri, bir taraftan da nüfusun hızla artması, memleketimizde ortakçılık ve kiracılık şartlarının yoksul köylü aleyhine ağırlaşmasına sebeb olmuştur. Ortakçı ve kiracıların büyük mülk sahipleri tarafından artan bir şekilde soyulmalarına artık son verilmelidir.

Tarım işçilerinin durumu, herkes tarafından bilinen bir perişanlık içindedir. Çamurlu su içmek, tarlada yatmak, kızgın güneş altında saatlerce çocuk, kadın bir arada düşük ücretle çalışmak, şüphesiz onların değişmeyen kaderi değildir. Toprağa susamış olan bu yoksul insanlara, yalnız «Tarım İş Kanunu» nun çıkarılmasıyla yoksulluklarına çare bulunabileceğini iddia etmek bunların ıstıraplarını küçümsemek olacaktır.

Yeni Hükümetin hayvancılık politikası, hayvancılığımızı içinde bulunduğu ilkelikten kurtaracak nitelikte değildir. Hayvancılığımızı açık saha sisteminden ahır hayvancılığına kaydırmadıkça, bu ekonomi kolunda genel olarak hâkim olan yoksulluğu ortadan kaldırmaya imkân yoktur. İlk ağızda otlakları yoksul hayvan üreticileri arasında dağıtmak bir zaruret-

tir ve verimli otlaklar üzerinde hayvancılık yanında, tarla ziraatini de teşvik etmek gerekmektedir. Ancak, bu şekilde hayvancılığımız Tevrat'ta anlatılan bir ekonomik sistemden kurtulur ve ahır hayvancılığına geçebilir.

Sayın milletvekilleri,

Hükümet toprak politikasının hedefleri arasında köylünün toprağa kavuşturulmasını da saymaktadır. Bunu samimî bir iddia olarak almaya imkân yoktur. Çünkü, Hükümet yoksul köylümüze dağıtılacak toprakların kaynakları üzerinde hiçbir açıklama yapmamaktadır. Hangi toprakları dağıtacağını ve hangi topraklardan dağıtımaya başlayacağını söylemeyen bir Hükümetin, yoksul köylüyü toprağa kavuşturacağı iddiasının, her türlü samimiyetten ve ciddiyetten uzak olduğu açıkça bellidir. Ayrıca bu, Anayasamızın 37 nci maddesinin düpedüz sarsaklanması demektir. Çünkü Anayasamız toprağın ağadan alınıp yoksul köylüye verilmesini emretmektedir.

Sayın milletvekilleri,

Köylümüz yoksul ve perişan durumdadır. Türkiye'de 3 milyondan fazla köylü ailesi vardır. Beşyüz bin ailenin hiç toprağı yoktur. İrgatlık, ortakçılık ve kiracılıkla geçinmeye çalışırlar. 2 000 000 dan fazla ailenin işlediğı toprak parçaları 100 dönümden azdır. Yani çoğunluğunun işledikleri toprak, ailelerini geçindirmeye yetmemektedir.

Buna karşılık 30 bin, 50 bin, 100 bin dönümlük ve hattâ 100 bin dönümden aşkın memleket kadar geniş topraklar bir avuç toprak ağası ailenin elindedir. Bu topraklar Anayasamızın öngördüğü şekilde, kamulaştırılmadan yoksul köylümüz toprağa nasıl kavuşturulabilir? Esasen yoksul köylümüz, memleketin gerek Batısında, gerek Kuzeyinde ve gerek Güneyinde şiddetli bir toprak talebinde bulunmaktadır. Yoksul köylümüz, toprağa susamış durumdadır. Büyük mülklerin ve hazine topraklarının kendisine dağıtılmasını istemektedir.

Yoksul köylümüz ucuz kredi istemekte ve banka kapılarında sürünmesine bir son verilmesini arzu etmektedir. Bin bir zahmetle meydana getirdiğı mahsulünün değeri pahasına satılmasını, aracı tüccardan ve faizcilerden kurtarılmasını istemektedir.

Yoksul köylümüz bazan kurtlu ve bazan ça-

murlu su içmekten usanmış durumdadır. Köy yollarının biran önce yapılmasını arzu etmektedir. Çünkü kışın her zaman çamur, bazan da kar içinde hastasını hayvan sırtında şehire taşımak durumundadır.

Yoksul köylümüz ağadan toprak istiyor, ağaya karşı hürriyet istiyor. Toprak reformunun adını bile kullanmaktan çekinen bir Hükümetin yoksul köylümüzün bu dertlerine bir çare bulacağı çok şüphelidir.

Köylümüzün toprağa kavuşturulmasından bahseden Hükümetin, Toprak Reformu Kanunundan hiç bahsetmemesi, bu konuda Büyük Meclise sunulmuş tasarıdan ve ileri sürülen somut görüşlere hiç değinmemesi samimiyetsizliğin bir örneğidir.

Sayın milletvekilleri,

Şimdi çalışma konusuna geçiyorum. Emek bir ticaret metası olarak değil, fakat en yüce bir değer olarak görülmelidir. Başlangıç noktası bu olmalıdır. Bu esas kabul edildikten sonra iş ve işçi meseleleri olumlu şekilde çözümlenebilir. İşçiler iş güvenliğine bu gün yürürlükte olan bazı kanun maddeleri kaldırılarak kavuşturulmalıdırlar. Bunun için de her şeyden evvel yürürlükteki iş mevzuatımızın emekçilerin menfaati açısından yeniden gözden geçirilmesi bir zarurettir. Bugünkü iktisadi düzenin bir sonucu olarak her gün artan hayat pahalılığı neticesinde çeşitli yollardan işçi ücretlerine ilâve edilen zamlar kendiliğinden ortadan kalkmaktadır. Bunu önlemek ve işçilerin geçimlerini bir istikrara kavuşturmak için ücretlerde oynak merdiven sistemi mutlaka uygulanmalıdır. Yani muayyen sürelerde fiyatlar kontrol edilmeli ve fiyatlarda meydana gelecek artışlar yüzdesine tekabül eden miktarda işçi ücretleri de otomatik olarak artırılmalıdır.

Sosyal sigorta sisteminin üçlü esası yurdu-muzda da uygulanmalıdır. Yani sosyal sigorta primlerine işçi işveren yanında Devlet de katkı yaparak ettirilmelidir. Sosyal sigorta kurumunda toplanan paraların bir işçi bankası kurulması yolu ile değerlendirilmeli mutlaka bir sonuca bağlanmalıdır. Böylece bu paraların sigortalılar yararına kullanılması sağlanmalıdır. Emekliye ayrılan işçinin ele avuç açması önlenmelidir.

Sosyal sigorta tarafından verilecek çok düşük faizli kredilerle en düşük ücretli işçiler bile insan haysiyetine yarasız sıklıkla konutlara sahip edilmeli ve bugünkü yüksek faizli kredilerden işçiler kurtarılmalıdır.

Grevi kısıtlayan ve bazı hallerde ortadan kaldıran 275 sayılı Kanun işçi lehine muhakkak değiştirilmeli ve işçileri toptan açlığa mahkûm etmek demek olan ve Anayasada yeri bulunmayan lokavt hak olmaktan mutlaka çıkarılmalıdır. Grevlerde işçiler ve sendikacılar, işverenden yana bir Devlet baskısı, sindirici Hükümet tedbirleri ile karşı karşıya getirilmektedir. Hak isteyen işçilerin karşısına Jandarma Polis çıkarılmaktadır. Bazı hallerde bu direniş müessif olaylara yol açmaktadır.

Sayın milletvekilleri,

Programda: «Sendikaların siyasi maksatlar için kullanılmasına aslâ müsaade etmiyeceğiz» denilmektedir. Bu asıl anlamıyla, sendikalara hayat hakkı tanımayacağız demektir. Sendika işçinin insanca yaşamak haklarını arıyan bir örgüttür. Bu örgütün, görevleri arasında işsizliğin ortadan kaldırılması meselesi, dürüst gelir dağıtımını ve vergi yükü meselesi, sosyal adalet davası, sosyal güvenlik davası, bütün bunların halli için de memleketin sefalet ve cehaletten kurtarılması meselesi vardır.

Sendika, öyle sadece işçinin çalışma dertleriyle uğraşmak görevinde değil, Sendika, aslında; gerçek demokrasiyi kurmak görevindedir... Memleketin ekonomik ve siyasal bağımsızlığa kavuşmasını sağlamak görevindedir. Bu itibarla, bir sendikacı bütün gayretleriyle toplumsal dâvaların çözümüyle uğraşmak zorundadır. Bu itibarla da sendikalar memleket idaresinin dikkat ve eylemlerini sosyal ve ekonomik meseleler üzerine çekmek görevindedir. Sendikalar politikaya karışmadan bu görevleri nasıl yerine getirecektir? İşçilerin ve halkın iyiliği için ekonomik tedbirlerin alınmasını nasıl isteyeceklerdir? Nasıl sağlayacaklardır? Hatırlarsınız ki, sendikacılığın kurulması ve gelişmesi siyasi mücadeleler halinde olmuştur. Hal böyle olunca sendikalar siyasetin dışına nasıl itilebilir? Bugün dünya sendikaları geri kalmış ülkelerin kalkındırılması milletlerarası münasebetlerinin düzenlenmesi, dünya barışının sağlanması ve korunması gibi dev meselelerle

uğraşmaktadır. Bugün dünyanın hiçbir yerinde siyasetle uğraşmayan sendikacılık yoktur.

Bizde bir lâftır gidiyor, sendikalar siyasete karışmasın. Vaktiyle, sendikalar hiç olmasın dendi. Sonra, sendikalar olsun ama sözleşme ve grev hakları olmasın dendi. Şimdi de, sendikacılık olsun ama siyasetle uğraşma olmasın deniyor. Türk işçisi nasıl ilk tutucu davranışları aştıysa, bu davranışı da öylesine aşacaktır. (T.I.P. sıralarından alkışlar). Çünkü, sendikalar siyasete karışmaz sözünün altında, «işçiler kendi yararları yönünden siyasete karışamaz» anlamı yatmaktadır. İşçiler kendi yararları yönünden siyasete karışacaklardır. Böylece, sonu gelmez şekilde hâkim çevrelerin hükmü altında tutulmaktan kendilerini mutlaka kurtaracaklardır.

Sayın milletvekilleri,

Millî eğitim her şeyden önce Devlet Plânının gerçekleşmesine uygun bir çerçeve içinde ele alınması gerekirken programda bu konuda bir çaba sarf olunmaya bile lüzum görülmemektedir. Bu nedenle programın bu kısmında muhtelif öğrenim derecelerine ait iyi temenniler çoğunluğu teşkil etmektedir. Bu temenni ve vaatlerin her alanda olduğu gibi gerçekleşme yol ve imkânları programda yer almamıştır. Meselâ Mükümet Programında, «Bütün köylerin okula kavuşturulması» öngörülmektedir. Bu gerçekten arzuya değer bir hedefdir. Ancak, halen Türkiye'de 16 bin köyde okul yoktur. 4 yılda 16 bin köyde 16 bin okul yapmak mümkün olacak mıdır? Mevcut okullara, ortaokuldan beklemeli öğrenciler, öğretmen tayin edilirken yeni açılacak okullara öğretmen bulmak nasıl mümkün olacaktır? Kaldı ki, köyün okul davasını bütün köy dâvalarıyla birlikte ele almadan bu konuyu halletmek mümkün olamaz. Bunun gibi öğretmenlerin hayat şartları, maddi ve mânevi ihtiyaçları yönünden takibedilmesi, türlü öğrenim, eğitim kurumlarının kuruluş ya da genişleyişinin yol ve imkânlarına ait programda kayıt bulunmamaktadır.

Diğer taraftan Hükümet gelir seviyesine göre eğitim görme imkânlarının farklılığına yani fırsat eşitsizliğine de somut ve yeterli bir çare getirmemektedir. Gösterilmiş gibi görünen tek çare olarak «kabiliyetli köy çocuklarının öğretime devam edebilmesi, muhtaç durumda olan-

lara Devletin yardım elini uzatabilmesi için parasız yatılı öğrenci adedini, süratle artıracamız» ifadesi mevcuttur. Oysa öğretimde istidatların ve kabiliyetlerin meydana çıkarılması önce her çocuğun eğitimden geçmesiyle mümkündür. Kaldı ki, kabiliyetli bir seçkin sınıf yetiştirilmesi, yani kültürlü bir elit sınıf yetiştirilmesi demokratik değil ancak faşist bir eğitimin ilkesidir. Türkiye İşçi Partisi bu eğitim ilkesine karşıdır. Anayasaya her bakımdan aykırı olarak kurulmuş «yüksek özel okul» adlı fakültelere programda hiç değinilmemiştir. Her yıl üniversitelere giremeyen binlerce öğrenciden parası olanlar sınavını kazanamadığı ve belki de kabiliyetinin hiç de gerektirmediği üniversitenin bütün haklarına sahibolan bu yüksek özel okullara girebiliyorlar. Anayasanın «sosyal adalet» ve «fırsat eşitliği» amaçlarını tepeliye tepeliye... Parası olmayan binlerce genç de çaresiz kalıyor. Diğer taraftan yıllardır okullarımızda «deneme» adıyla yabancı ilkelerin, özellikle Amerikan okullarında uygulanan programları Türkçeye aktarma yoluna gidilmektedir. «Uzman» adıyla birtakım yabancılar resmî dairelere, okullara oturtulmuştur. Her ileri eğitim düzeninden yararlanmak mümkündür ve hattâ gereklidir. Ama her türlü bağımsızlığımıza hanel getirmeden bu konuda Hükümetin dikkatini çekmeyi faydalı buluruz.

Eğitim konusunda son olarak, Türkiye'mizde uygarlığın, kültürün, aydınlığın öncüsü olan öğretmenin, yıllardır türlü tecavüzlere göğüs germiş olan bu fedakâr vatan evlâtlarının durumuna değinmek isteriz. Öğretmenleri yaralamalar, küfürler günlük olaylardan sayılmaya başlamıştır. Türü mahrumiyetler içerisinde, türlü baskılar altında bulunan öğretmeni, özellikle köy öğretmeninun unutmamıza imkân yoktur. Öğretmene her türlü teminatı vermek Hükümetin başta gelen vazifesi olmalıdır.

Sayın milletvekilleri,

Hükümet Programında «bölgeler arasında gelişme farklarını azaltacak, kalkınmamızın sosyal adalet ve dengeli bir şekilde gerçekleştirilmesinin tabii bir icabıdır» denilmektedir.

Yurdun birçok bölgelerinde, özellikle Doğu ve Güney - Doğu Anadolu'da hayat ve yaşayış şartları bakımından büyük farkların mevcud olduğu Hükümet tarafından kabul edilmekte ve bölgelerarası dengesizliğin giderilmesi için

programda bu bölgelerde yapılacak alt yapı tesisleri ve sanayi yatırımlarının hızlandırılacağı vadedilmektedir.

Doğu ile Batı illerimiz arasındaki dengesizliğin sosyal ve ekonomik sebepleri eleştirilmeden bu dengesizliğin giderilmesi çarelerini bulmak mümkün değildir. Doğu ve Güney - Doğu illerimizde Ortaçağ feodal münasebetleri en koyu bir şekilde hüküm sürmektedir. Doğuda Devlet eliyle tarım sahasında yapılan mahdut yatırımlarla verilen krediler halka intikal etmemekte, buna rağmen doğulu yurttaşların daha çok sömürülmesine vasıta olacak tarzda ağaların güçlenmesine yaramaktadır. Doğu kalkınmasının ilk tedbiri ağalık müessesesinin zararlı nüfuz ve hâkimiyetine son verecek tarzda köylüyü toprak sahibi etmektir. Ayrıca altyapı yatırımlarında ve Devlet eliyle sanayileşme konularında Doğuya bir öncelik tanımak şarttır. Programda belirtildiği gibi sanayi yatırımlarının özel sektör eliyle yapılmasını beklemek ve bunun için müstemlekelerde uygulanan sanayii teşvik edici teşebbüslerle vergi muafiyeti gibi tedbirler Doğu kalkınması için öne sürülen hayali tedbirler olmaktan öteye gidemez. Bu tedbirler Doğulu ağaların daha çok güçlenmesi ve sermaye hareketleri sebebiyle Doğunun bugünkü durumdan daha da geriye gitmesine yol açacaktır.

Sayın milletvekilleri;

Hükümet Programının en önemli bölümü dış politika ve dış münasebetlere ayrılmış olan son bölümdür. Gerçekten dış münasebetlerin özü, biçimi ve doğrultusu toplum gelişmesinin tümünü etkileyecek bir ağırlık taşır. Türkiye'miz geri bırakılmış bir ülkedir, konuşmamızın başında işaret ettiğimiz gibi, kalkınıp ilerlememiz her şeyden önce bizim geri kalmamıza sebeb olan dış kuvvetlere, yani emperyalizm ve kapitalizme karşı çıkmamıza politik ve ekonomik bağımsızlığımızı her zaman kiskançlıkla korumamıza bağlıdır. Bundan dolayı Demirel Hükümetinin dış münasebetler hakkındaki görüşlerini T. İ. P. Meclis Grubu en büyük bir titizlikle incelemiştir. Hükümet, Atatürk dış politikasından dâima ilham alacağını söylüyor ve kendince Atatürk dış politikasının dayanaklarını saydıktan sonra, dış münasebetlerimizin aynı doğrultuda aynı istikamette bulunacağını belirtiyor.

Hükümetin Atatürk dış politikasına sadakat göstereceği hakkındaki beyanını memnurlukla karşılız. Gerçekten Türkiye'mizin bağımsız bir varlık olarak yaşaması ve ileri bir toplum haline gelmesi her şeyden önce buna bağlıdır. Ancak, bugün Atatürk dış politikasının doğrultusunda bulunamadığımız da bir gerçektir. Hükümet programında bu gerçeğe değinilmediği gibi, tam tersine bugünkü bağlantıların sürdürüleceğine dair kesin ifadeler vardır.

Sayın milletvekilleri;

Atatürkçülüğün, Atatürk dış politikasının en kısa fakat en doğru tanımı, tarifi, Türkiye'de her hangi bir yabancı nüfuzuna, yabancı sultasına meydan vermiyecek bir politika izlemektir. Kurtuluş Savaşımızın tarihsel nedenleri ve bütün Atatürk devrimlerinin temel hedefleri hep budur. Yani Türkiye'mizi yabancı nüfuzundan ve bu nüfuz ister politik, ister ekonomik, ister kültürel nitelikte olsun, daima mâsun bulundurmaktır. Olaylara bu açıdan bakılınca, Hükümet programının bu bölümünü de sözlerle öz arasında çelişir görmekteyiz. Herkesin bildiği gibi, Türkiye'miz Atatürk'ün ölümünden sonra gittikçe hızlanarak Batı dünyasının nüfuzu altına girmiş ve uydu haline gelmiştir. Gerekçesi ne olursa olsun, böyle bir politikanın Atatürk'çülükle hiçbir ilişkisi bulunmadığı, tersine Atatürk'çülüğe karşı bir hareket olduğu şüphesizdir. Bugün Türkiye'de 35 milyon m² lik vatan toprağı A. B. D. nin egemenliği altında bulunmaktadır. (A. P. den şiddetli gürültüler, «utanmaz herif» sesleri...) Sözüünü geri alsın sesleri ayağı kalkıp bağırışmalar.)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım lütfen yerinize oturun. Lütfen yerinize oturun. («Sözünü geri alsın» sesleri) Lütfen yerinize oturun efendim...) Muhterem arkadaşlar, kürsüde konuşan hatibin sözü ancak Başkan tarafından kesilir. (Soldan, gürültüler)... Başkanın da vazife yapabilmesi için ondan evvel vazife yapmaya kalkanların susması lâzımgelir. (C. H. P. ve T. İ. P. sıralarından, alkışlar)

Sayın hatip Türk Devletinin her hangi bir parçasının işgal altında olduğuna dair söylediğiniz sözü lütfen tavzih ediniz. (Soldan, geri alsın sesleri)

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ GRUPU ADINA MEHMET ALİ AYBAR (Devamla) — Birleşik Amerika ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri arasında imzalanmış ikili anlaşmalar gereğince Türkiye'mizde bugün 35 milyon metrekarelik vatan toprağı Amerikan üssü halinde bulunmaktadır. Bu bir gerçektir.

ABDURRAHMAN GÜLER (Çorum) — NATO üssü olarak verilmiştir. Türkiye'nin Rusya'ya karşı müdafaası için. (Soldan, gürültüler)

BAŞKAN — Müsaade buyurun, tavziha ve daha evvel söylediği sözü düzeltmeye hatip devam ediyor. Evet efendim. Lütfen devam edin sayın hatip. Daha evvel söylediğiniz (işgal altında) sözünü Türk Devletinin de, karşılıklı olarak imza attığı ve Türk Devletinin müsaadesi ile yapılmış bir hareket olduğu yolundaki beyanımızı lütfen daha açık olarak ortaya koyunuz.

T. İ. P. GRUPU ADINA MEHMET ALİ AYBAR (Devamla) — Türkiye Cumhuriyeti ile A. B. Devletleri arasında imzalanan ikili anlaşmalar, Amerika Birleşik Devletlerine Türkiye'de 35 milyon metrekarelik toprağı üs olarak kullanma yetkisi vermiştir. (Adalet Partisi sıralarından, «niçin? sebebini de izah etsene» sesleri...)

BAŞKAN — Evet efendim, mevzu hakkındaki konuşmanıza devam edin. Tavzih edilmiştir, lütfen devam edin sayın hatip.

T. İ. P. GRUPU ADINA MEHMET ALİ AYBAR (Devamla) — İkili anlaşmalarla Amerikan Devletinin üsleri haline getirilmiş bu vatan topraklarına, Amerikalıların izni olmadıkça, Devlet kademelerinde hangi yeri işgal ederse etsin, hiçbir vatandaşımız ayak basamaz. Yurdumuzdaki Amerikan üslerine Türk zabıtası giremez, Türk subayı, Türk komutanı, Türk hâkimi giremez, milletin vekilleri giremez, Türk bakanları giremez. (Gürültüler) Bu üslerden havalanacak uçaklar, füzeler bizim haberimiz olmadan, Büyük Meclisin onayı alınmadan, yurdumuzu her an vahim tehlikelerle karşıkışıya bırakabilir. Yurdumuzdaki Amerikan askerî ve sivil personeli diplomatik dokunulmazlıklara benzer imtiyazlarla donatılmıştır. Milli bağımsızlığın temel unsurlarından biri olan yargı bağımsızlığımız ve özgürlüğümüz gözlerimizin önünde çöğnenmektedir. Yurdumuzda suç işleyen Amerikalılar, suç işledikleri zamanda ödevli bulunduk-

ları bahanesiyle, Türk adliyesinin elinden alınmaktadır. Amerikan heyetleri için ithal edilen mallar yurdumuza gümrüksüz girmektedir.

AHMET NİHAT AKAY (Çanakkale) — Reis Bey, lütfen hatibe ihtar ediniz.

BAŞKAN — Sayın hatip bir dakika. Muhterem arkadaşlarım, zaman zaman yerinizden Reise fikir vermek gibi bâzı hareketlere girişiyorsunuz. Bu İftizük bakımından doğru bir hareket değildir. Reis şayet, usule aykırı olarak, yapması icabeden bir şeyi yapmıyorsa, veya yapmaması icabeden bir şeyi yapıyorsa usul hakkında söz isteyip bu hususu belirtmek milletvekilinin vazifesidir. Ama yerinden tezahürat yapmak suretiyle müzakereleri karıştırmak doğru bir hareket olmaz.

Muhterem arkadaşlarım, Hükümet dinliyor, bütün Meclis dinliyor, radyo vasıtasıyla Türk milleti dinliyor. Bütün bu söylenenlerin cevabı Hükümet tarafından, yalnızca yanlıştır, doğrusu «şöyledir, şu andlaşmaya göre yapılmıştır» şeklinde verilecektir. Lütfen bu şekilde müdahalelerle konuşmayı bozmayalım. (Alkışlar) Sayın hatip lütfen devam edin.

T. İ. P. MECLİS GRUPU ADINA MEHMET ALİ AYBAR (Devamla) — Yurdumuzda suç işleyen Amerikalılar suç işledikleri zamanda ödevli buldukları bahanesiyle Türk adliyesinin elinden alınmaktadır. Amerikan heyetleri için ithal edilen mallar yurdumuza gümrüksüz girmektedir. Amerikalılara Hükümetin çağrısı üzerine işlerimize karışmak, vatandaşlara karşı Amerikan Silâhlı Kuvvetlerini kullanmak hakkı bile tanınmıştır. Bağımsızlığımızın ve toprak bütünlüğümüzün ve Cumhuriyetimizin başlıca dayanağı, koruyucusu, Silâhlı Kuvvetlerimizin bu anlaşmalarla hareket serbestisi iyice sınırlanmış bulunmaktadır.

Kıbrıs buhranı sırasında, Amerikalılarla eşit olmayan ittifaklara girmiş olmamızın bizlere nelere mal olabileceğini açıkça gördük. Üstelik bu ikili sözleşmelerin bir kısmı Büyük Meclisin onayından da geçmemiştir.

Sayın milletvekilleri,

Hal böyle iken Hükümet programında bu durumun sona erdirileceğine dair tek bir kelimeye raslamadık. Tersine Amerika ile olan münasebetlerimizin daha da kuvvetlendirileceği söylenmektedir.

Bu şartlar altında bugünkü bağımlı durumumuzun ortadan ne yoldan kaldırılacağına dair somut teminat verilmedikçe ve hele Amerika ile olan münasebetlerimizin daha da kuvvetlendirilip geliştirileceği ifade edilirken, Hükümetin Atatürk dış politikasını izliyeceğine dair sözlerini şüphe ile karşılıyoruz. (T. İ. P. sıralarından, alkışlar) Gerçekten Hükümet programında Atatürk dış politikasının hedefleri belirtilirken millî güvenliğimizin her şeyden önce kendi gücümüze dayandırılması gerektiği işaret ediliyor. Ve bunu gerçekleştirme vasıtası olarak Atatürk dış politikasının kolektif güvenliğe yöneldiği söyleniyor. Sayın milletvekilleri, kavramları tarihî çerçeveleri içinde anlamak ve değerlendirmek zorundayız. Atatürk devrinde kolektif güvenlik dostluk ve saldırmazlık hakları şeklinde, savaşın kanun dışı edilmesi şeklinde saldırganlığın hukukî tarifi yapılması şeklinde ve saldırganlığa karşı Milletler Cemiyeti aracılığı ile zecrî tedbirler alınması şeklinde tecelli etmiştir. Bütün bu süre zarfında askerî ittifaklar ve bloklar kurmak suretiyle kolektif güvenliğin sağlanmasına asla gidilmemiştir. Tersine askerî ittifak ve blokların kolektif güvenliği yok edeceği inancı milletlerarası münasebetlerde hâkim olmuştur. Bu inanç ve tatbikata karşı ilk adımlar mihver devletlerinin bir askerî ittifak imzalamalarıyla başlamıştır ve bunun sonucunda kolektif güvenlik anlayışı ve sistemi tarihe karışmıştır. Yani Atatürk devrindeki kolektif güvenlik anlayışı, askerî ittifakları reddeden bir kavramdır. Tatbikat da bu merkezde olmuştur. Oysa Hükümet Programında askerî ittifaklar, yani NATO ittifakı ve Amerika ile imzalanmış olan ikili anlaşmalar manzumesi bir kolektif güvenlik tedbiri olarak gösterilmekte ve bu ters anlamda kullanılan kolektif güvenliğin Atatürk dış politikasının hedeflerinden birini teşkil eden ve mahiyetini yukarıda açıkladığımız kolektif güvenlik kavramı ile eş anlamda olduğu kanısı uyandırılmaya çalışılmaktadır.

Bunun gibi, Atatürk dış politikasının temel dayanağı bulunan millî güvenliğimizi kendi gücümüzle sağlamak görüşü de Hükümet Programında ters şekilde yorumlanmaktadır. Silâhlı Kuvvetlerimizin yüksek emir ve komutası Amerika'nın elinde bulunan NATO ve CENTO ittifakları içinde yer alması millî güvenliğimi-

zin kendi gücümüzle sağlandığı anlamına gelmediği pek açık bir gerçektir.

Sayın milletvekilleri,

Şüphesiz bütün varlıklar gibi genel değişme kanunlarına tabi olan toplumların politikaları da bu değişime uymaktadır. Bundan dolayı Hükümet Atatürk'ün yaşadığı yıllarla bugün içinde bulunduğumuz şartların birbirine benzermediği ve bundan dolayı Atatürk dış politikasının uygulanışında zorunlu değişiklikler yapıldığını ileri sürebilir. Ancak böyle bir savunmanın gerçeği, yani Atatürk dış politikasına sırt çevirdiğimiz gerçeğini de asla değiştirmeyeceği de ortadadır. Çünkü devletler arasındaki münasebetleri düzenliyen ekonomik ve sosyal kanunlar, büyük ve güçlü devletlerle küçük ve güçsüz devletlerin askerî ittifaklar yapmaları halinde, küçük devletin son bir tahlille büyük devlet yararına ve çıkarına hizmet ettiğini göstermektedir. Bu gerçek Atatürk devrindeki değerini bugün de muhafaza etmektedir. Esasen bundan dolayıdır ki, Atatürk hiçbir devletle askerî ittifak imzalamamış ve millî bağımsızlığımızı, toprak bütünlüğümüzü ve Cumhuriyetimizi her şeyden önce kendi millî gücümüze dayanarak korumayı amaç bilmıştır.

Silâhlı Kuvvetlerimizin donatımını, yerli fabrikalardan sağlamak fikri, Atatürk'ün gerçekleştirme yoluna soktuğu fikirlerin başında gelir. Beri yandan, henüz yurt içinde yapamadığımız silâhlar için de bunların başka başka devletlerden sağlanması, böylece millî savunmamızın her hangi bir yabancı Devletin nüfuz ve tesiri altına girmesi tehlikesini titizlikle önlemek, Atatürk devrinde millî savunma politikamızın başlıca amacı olmuştur.

Sayın Milletvekilleri,

Hükümet programında Sovyetler Birliği ile münasebetlerimizin «Bağımsızlık ve toprak bütünlüğüne saygı, hak eşitliği ve ademi müdahale prensipleri dairesinde» devam ettirileceği ve geliştirileceği belirtiliyor. Öteki komşu devletlerle de aynı prensiplere uygun olarak münasebetlerimizin geliştirileceği ifade ediliyor. T. İ. P. bu beyanları memnurlukla karşılar. (Alkışlar) Komşularımızla münasebetlerimizin normalleştirilmesine de her iki taraf için büyük yarar vardır. Ancak bir nokta üzerinde durmak isteriz.

Hükümet komşularımız ve Sovyetler Birliği

ile münasebetlerimiz konusunda bağımsızlığımız, toprak bütünlüğümüz ve içişlerimize karışmama ilkeleri üzerinde pek haklı olarak hassaslıkla durduğu halde, acaba neden aynı uyanıklık ve hassaslığı Amerika ile münasebetlerimiz konusunda göstermemiştir. (Soldan, güdültüler), (T. İ. P. sıralarından alkışlar.) Çünkü biraz önce belirttiğimiz gibi bu münasebetlerin bağımsızlığımızı, egemenlik haklarımızı zedelediği bir gerçektir.

Sayın Milletvekilleri,

T. İ. P. ne göre bağımsızlığımızı, egemenlik haklarımızı herkese karşı aynı titizlik ve kıskançlıkla korumak zorundayız. Bundan dolayı biz bütün devletlerle olan münasebetlerimizde aynı ölçülerin titizlikle uygulanmasını isteriz. Birleşik Amerika Devletleri ve Sovyetler Birliği ile münasebetlerimizin millî bağımsızlığımızı koruma bakımından aynı uyanıklık ve aynı titizlikle ayarlanmasını ve bu iki büyük Devletle münasebetlerimizin aynı mesafede bulunmasını isteriz. Bizim için bağımsızlığımız pahasına bir tercih yapmak söz konusu olamaz. Biz T. İ. P. liler olarak daima Türkiye'yi tercih ederiz. (Alkışlar) Ne Batının ne de Doğunun uydusu olmaya tahammülümüz yoktur. (Alkışlar) Türkiye'de yalnız Türk Bayrağı dalgalanır; yalnız Türk halkının egemenliği yürür. Türkiye Türkiyelilerindir.

Sayın Milletvekilleri,

Milletlerarası münasebetlerde savunduğumuz bu kıskançça istiklâle görüş, şüphesiz bizi yalnızlığa mahkûm etmek anlamını taşımaz. T. İ. P. Amerika dâhil bütün dünya devletleri ile eşitlik, karşılıklı menfaat ve saygı esasları dairesinde tam bağımsız münasebetler kurulup geliştirilmesini istemektedir. (Alkışlar)

Özellikle bizim gibi Millî Kurtuluş Savaşı vererek bağımsızlıklarına kavuşmuş ve emperyalist ve kapitalist dünyaya karşı koymakta devam eden «3 neü dünya» devletleri ile yakın münasebetler kurulmasında her bakımdan büyük yarar görmekteyiz.

Sayın Milletvekilleri,

Hükümet programında Kıbrıs buhranının ne yolda çözümleneceğine dair her hangi bir somut beyana raslanmamaktadır. Gerçi Hükümet mütefiklerimizle görüşerek bu meseleyi çözümlenememesinde umudunda olduğunu ifade etmektedir. Fakat görüşmelerin beklenen sonuçları verememesi, ancak

Kıbrıs buhranını doğuran nedenlerin teşhis edilmesi ve bu nedenlerin doğrultusundan çıkılarak görüşmeler için yeni bir ortamın hazırlanmasına bağlıdır.

Kıbrıs dâvasının Türkiye'nin ve Kıbrıs'taki Türk topluluğu aleyhinde gelişmesi İngiliz ve Amerikan emperyalistlerinin Yunanlı ortaklarını desteklemelerinin bir sonucudur. Oysa, bizim Hükümetlerimiz Kıbrıs dâvasını yine de Amerikalıların ve İngilizlerin yardımı ile çözmek istemişler ve bu istekleri Kıbrıs dâvasını büsbütün bir çıkmaza sokmuştur. Yeni Hükümetin de aynı yolu izliyeceği anlaşılmaktadır.

T. İ. P. nin bu meseledeki görüşünü arz etmek istiyorum :

Kıbrıs meselesini her şeyden önce emperyalistlerin elinden çekip almak, bunun için de emperyalizme karşı olan devletlerin bu dâvada bizi desteklemesini sağlamak şarttır. Bu maksatla T. İ. P., millî menfaatlerimize ve Kıbrıs'taki Türklerin menfaatlerine en uygun çözüm şekli olmak üzere Kıbrıs'ın yabancı üslerden temizlenmesini, silâhsızlandırılmasını ve milletlerarası garanti altında her iki topluluğun haklarına eşit saygı, gösteren bağımsız, federatif bir Devlet olmasını teklif etmektedir. Ve T. İ. P., yalnız ilgili tarafların, yani Türkiye'nin, Yunanistan'ın ve Kıbrıs'taki Türk ve Rum topluluklarının temsilcileriyle Birleşmiş Milletlerden bir temsilcinin bir yuvarlak masa toplantısı yapmasını uzun zamandan beri teklif etmekte ve Hükümetlerden talebetmektedir.

Sayın milletvekilleri,

Dış politikamızı kökten bir revizyona tabi tutmadıkça Hükümet programında askerî blokların bugünün gerçeklerine uymadığı yolundaki iddiaları da, 3 ncü dünya devletleri ile sıkı münasebetler kurulacağı yolundaki beyanları da, Türkiye'de bu konularda son derece hassas olan ve gücünü her zaman hissettirmekte bulunan uyanık sosyal kuvvetlere Hükümetçe sözle yapılmış bir taviz saymaktayız.

Türkiye geri kalmış bir toplumdur. Gerilikten kurtulmak, hürriyetine sahip çıkmak için milletimiz bir Kurtuluş Savaşı vermek zorunda kalmıştır. Hükümetin bu tarihi gerçeği asla gözden kaçırmamasını isteriz. Kurtuluş Savaşının amaçları ile çelişen yöntemler peşinde olmaktan titizlikle kaçınmasını isteriz. Koca Osmanlı Dev-

leti Batı kapitalizminin yörüngesine girdikten sonra çöküp gitmiştir. Kurtuluş Savaşı Batı kapitalizminin ve emperyalizminin bize dayattığı yarı sömürge rejimine son vermek için yapılmıştır. Fakat, Atatürk'ün ölümünden sonra Türkiye'miz yavaş yavaş Batı kapitalizminin ve emperyalizminin yeniden nüfuzu altına girmiştir. Kalkınma ve ilerleme dâvamızın çözümü kapitalizmin nüfuzundan kurtulmamıza her türlü ve nereden gelirse gelsin bütün yabancı etkilerden kurtulmamıza bağlıdır. Oysa Hükümet sözlerimize başlarken de belirttiğimiz gibi bu gerçekten habersiz görünmekte ve Türkiye'nin kapitalizm yolu ile kalkınabileceği görüşünü savunmaktadır.

Sayın milletvekilleri,

Milletçe kurtuluş yolumuz en kısa zamanda Atatürk dış politikasına samimiyetle dönmemize bağlıdır. Türkiye'mizde hiç bir yabancı nüfuzuna, ne Batının, ne Doğunun, ne de yabancı her hangi bir devletin, millî bağımsızlığımızı zedeliyen egemenlik haklarımızı çiğniyen imtiyazlara sahibolmasına asla meydan verilmemelidir. Millî Kurtuluş Savaşını, tarihin yazdığı İlk Kurtuluş Savaşını, Ölümsüz Önder Atatürk'le elele zafere ulaştırmış olan halkımız, içinde bulunduğumuz ikinci kurtuluş hareketini de mutlaka başarıya ulaştırmak azim ve kararındadır. (T. İ. P. sıralarından alkışlar)

Türkiye İşçi Partisi olarak, imzalamış olduğumuz bütün anlaşmaların derhal gözden geçirilmesini ve bunlar arasında millî bağımsızlığımızla, egemenlik haklarımızla bağdaşmayanların, devletler hukuku kurallarına uyularak hemen feshe dilmesini kutsal bir millî vazife saymaktayız. (Alkışlar) Atatürk'e bağlılık yeminleri, Atatürk dış politikasından ilham alınacağı vaatleri ancak Hükümetin bu yolda adımlar atmasiyle ciddiye alınabilir.

Sayın milletvekilleri,

Vaitlerle dolu fakat bu vaatlerin gerçekleştirilmesi yolunda gerçek hiçbir tedbir getirmeyen ve Türkiye'mizi gittikçe daha çok çıkmaza sokacak, içinde bulunduğumuz buhranı daha derinleştirecek olan Hükümet Programının karşındayız. Bununla beraber Hükümetin yoksul halk yararına ve bağımsızlığımızdan yana her gerçek teklifini destekliyeceğimizi beyan ederiz. Ancak bu programıyla Hükümete güven oyu veremeyeceğimizi üzümlere söylemek zorundayım.

Sayın milletvekilleri;

T. İ. P. Grubu adına Yüce Meclisin bütün üyelerini derin saygı ile selâmlar beni dinlemek lûtfunu gösterdiğinizden dolayı hepinize teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Söz sırası C.K.M.P. Grubu adına Sayın Alparslan Türkeş'indir. Buyrun Sayın Türkeş. (C. K. M. P. sıralarından alkışlar)

C.K.M.P. GRUPU ADINA ALPARSLAN TÜRKES (Ankara) — Sayın Başkan, Büyük Meclisin saygı değer üyeleri,

Hükümet programını dikkatle inceledik :

Bu büyük vaatler ve ümitler vesikasında ifade edilen bütün iyi dileklerin gerçekleşmesini, gösterilen hedeflere hizmet süresi içerisinde ulaşılmasını temenni ediyoruz. Millet'in hizmet vekâletini almış her iktidarın her Hükümetin mutlaka muvaffak olmasını isteriz. Hizmet nöbetine gelmiş olanların başarısı ve bu başarıdan doğacak mutluluk milletindir. Bu düşünce ve duygu ile A. P. Hükümetinin başarılı olmasını samimiyetle diliyoruz. C.K.M.P. olarak Hükümete iyi niyetli ve müspet her ieraatında yardımcı olmayı taahhüdediyoruz.

Milletçe içinde yaşadığımız büyük sıkıntı ve zorluklar (ancak hep birlikte göğüsliyeceğimiz gayret ve faaliyetler neticesinde yenilebilir) düşünce ve idrâkinin umumileşmesini ve özellikle Hükümet edenlere, iktidar temsilcilerine hâkim olmasını zaruri görüyoruz.

Hükümet programında yeralan A. P. sinin (Anayasamızın teminat altına aldığı bütün temel hak ve hürriyetleri, millî müesseseleri korumayı, huzuru, refâhı, saadeti, affı, müsamaha-yı vad ederek geldiği) ifadesiyle (Atatürk ilkelerine ve 27 Mayıs inkılâbına dayanan ve millî iradenin tasvibine mazhâr olan Anayasamızın ruhu ve metni ile hâkim kılmayı şaşmaz bir hedef) olarak gösteren taahhüdün doğruluk ve samimiyetinden emin olmak isteriz. Seçimlerden önce ve bilhassa seçimler esnasında A.P. li bir çok arkadaşlarımızın halk içindeki konuşmaları, davranışları ve hareketleri, programda yer alan isabetli ve güzel görüşlerin tamamı ile tersi istikametinde olmuştur.

C.K.M.P. yeni bir devrin açılması dileği ile iktidar partisi mesullerinin programdaki ifadeleriyle tezat teşkil eden davranışlarını unutmaya hazırdır. Yeter ki A.P. liderlerinin bir

sevgi, kardeşlik ve hizmet devri açma vait ve taahhütleri bir uyutma ve avutma taktiği olmasın.

Söz ve fiilin uygunluğunu istiyoruz.

Umumi Devlet düzeni ve rejim meselesi :

Demokratik hukuk ve refah devletinin temel kurumlarının gerçekleşmesiyle Türkiye'mizde artık rejim meselesinin, sistem ve siyasi düzen dâvasının çözülmüş olmasını ve tartışma konusu olmaktan çıkmasını arzu ederiz.

Ama unutmuyalım ki, demokrasi ve Cumhuriyet, yüksek bir fazilet rejimidir. Demokrasiyi ve Cumhuriyeti inançsızlık, faziletsizlik, kanunları ayak altına almak, yalan ve iftira ve zorlama temelinden yıkar.

Milletin A. Partisine hizmet vekâletini verişte, zararlı neticeleri henüz bütünlüğüyle anlaşılmanmış bir iktidar devrine duyduğu özlemden çok Türk Milletinin özellikle mânevi değerlerinin korunacağına ve yüceltileceğine dair verilen taahhüde inanışın rolü vardır. Bu sebeple A.P. si iktidarının mesullerinden yüksek bir siyasi ahlâk fazilet ve prensiplere bağlılık beklemek ve istemek millet'in hakkıdır.

Türk Milleti Büyük Meclise seçip gönderdiği insanların hareketlerini izlemektedir. Bu hareketlere inançların, program ve prensiplere bağlılığın hâkimiyetini istemektedir. Millet seçtiği insanların kişiliklerini menfaat karşılığında pazara çıkartmalarından politik transferlerden üzgündür.

Programda, iktidarın, muhalefetle istişare edeceğine dair bir hususa rastlayamadık. Bilhassa önemli konularda, iktidarın muhalefetle istişaresinin önemini belirtmek isteriz.

İdari reform konusu :

Aziz milletvekilleri,

Milletçe ilk ve temel arzu ve ihtiyacımız modern bir Devlet kuruluşuna, modern bir idare cihazına ulaşabilmektir.

Masraflı ve ağır işleyen, verdiğiinden çok alan, halkı ezen, hizmetleri yetersiz kalan idare cihazının, verimli, rantabl işleyen modern demokratik bir halk hizmeti kurumu haline getirilmesi şarttır. Bu amaçla idari reform zaruridir.

C.K.M.P. nin programındaki temel taahhütlerinden olan idari reform ve reorganizasyonun

Hükümetçe benimsenmiş olmasından çok memnunuz.. C.K.M.P. bu yöndeki çalışmaların yardımcı ve murakıbbı olacaktır.

Devlet teşkilât ve dairelerindeki israfın ve lüksün, fazla memur istihdamının gayriihmî işleyişin, ehliyetsizliğin yarattığı zararların süratle önlenmesini, memura insan onuruna ve Devlet temsileliliğine uygun yaşayış ve hizmet imkânı yaratılmasını, idarenin tahakküme değil, halka hizmete memur olduğu inancının yaygın ve hâkim hale getirilmesini isteyeceğiz. Hükümetin tarafsız ve verimli bir idare kurma çabalarının partizan tercih ve tasfiyeler için bir vesile ve imkân haline getirilmemesini temenni ederiz. Hükümeti bu noktada ikaz ederiz.

Komünizm Konusu:

Kendi temel kültür ve inançlarına bağlı tam bağımsız bir millî Devlet ve millet olarak yaşama temel ülkümüzdür. Bağımsız millet varlığımıza, temel değerler sistemimize aykırı bulunan komünizme karşı yapılacak mücadeleye destek ve yardımcı olmak millî ödevimizdir. (C. K. M. P. den alkışlar) Komünizme karşı mücadelede ihtilâl unsuru olan sefalet ve eşitsizlik şartlarının yenilmesini, sosyal adalet ve güvenliğin gerçekleştirilmesini temel tedbirler olarak görmekte beraber yeterli bulamayız. Korumak ve geliştirmek istediğimiz millî değerler sisteminin vuzuhlu ifadesi ve öğretilmesi milliyetçilik ruhunun, millî şuurun uyanık tutulması, millî kültürün ve düşünce hayatının geliştirilmesi, zenginleştirilmesi de bu mücadelenin başlıca dayanağıdır. (Alkışlar)

Komünizm memleketimizde gizli bir şekilde çeşitli konuları kureahyarak ustaca tahrikler düzenlemektedir. Bu tahriklerden millî birliğimiz ve Devlet bütünlüğümüz için büyük bir tehlike teşkil eden mezhepçilik ve bölgecilik konularına özellikle dikkati çekmek isteriz. Aynı memleketin çocukları ve birbirilerinin öz kardeşleri olan çeşitli bölgelere ve mezheplere mensup vatandaşlarımızın birbirilerine karşı kışkırtılması faaliyetlerini dikkatle izlemeli ve önlemeliyiz.

Muhterem arkadaşlarım;

Türkiye Devleti 900 yıldan fazla hayatı olan bir varlıktır. Onu, bu vatanın çocukları elele beraber kurdular ve bugünlere kadar yanyana şanlı mücadeleler vererek beraber yaşattılar. Yaban-

cı kuvvetler tarafından beslenen böyle ayırıcı parçalayıcı faaliyetlere karşı da yine hep beraber sert bir şekilde elbette dikileceklerdir. (Alkışlar)

Bugün Türkiye'nin sahibolduğu zengin petrol rezervlerinin çoğunlukla Fırat nehrinin doğusunda bulunuşunun bölgecilik tahriklerinin ana sebeplerinden birini teşkil ettiğine dikkati çekmek isteriz. Aleyhümüzdeki kötü tahriklerin yalnız bir blok tarafından değil, çeşitli bloklara mensup kuvvetler tarafından zaman zaman kullanıldığını ve lüzum görüldükçe de kullanılacağına işaret etmeyi faydalı saymaktayız. Onun için petrol meselemizi kupkuru bir ekonomik konu olarak mütalâa etmek yerine bu konuyla ilgili siyasi sorunları da birlikte hesaba katarak, memleket için en faydalı yolu tâyin etmek gerekir.

Aziz arkadaşlar;

Komünizme karşı mücadelede birlik beraberlik olmak ancak Komünizme karşı mücadelenin fikir ve söz hürriyetinin bir tahdüt ve zincir hâline getirilmesini de sakıncalı gördüğümüzü ifade etmek isteriz.

Millî Eğitim Meselesi:

Hükümetin millî eğitim hizmeti için taahhütleri memnuniyet vericidir. Gerçekleşmesini can ve gönülden arzu ederiz. Ama, bir hizmet dönemi ölçüleri içinde ve iktidarın takibettiği ve temsil ettiği politikaya göre ciddiyet ifade etmekten uzaktır. Milletın bütün kaynaklarının seferber edilmesi büyük fedakârlıklara, radikâl bir plânlı devreye girmesi hâlinde ancak, bir neslin hayatı içinde gerçekleştirilebilecek hedeflerin yuvarlak ifadelerle bir hizmet dönemi içinde ifade edilmiş olması, güven sarsıcıdır. Programda ifade edilen ölçü ve A. P. nin temsil ettiği politika sistemi içinde bir millî eğitim hizmeti, mevcut bütçenin tümüyle dahi gerçekleştirilmez.

C. K. M. P. temel eğitimin önemini takdir eder. C. K. M. P., eğitimin her kademesinde hizmet imkânlarını artıran bir seferbeliği zaruri görür. Ancak, eğitim, müstakil, iktisattan ayrı bir saha değildir. İktisadi kalkınma plân ve hedefleriyle organik olarak rabıtalı olmıyan bir eğitim plânı başarısızlığa mahkûmdur. Ve zararlıdır.

Aziz arkadaşlar,

Köylerin okula kavuşturulması, ilköğretim kadrosuna yeter sayıda öğretmen yetiştirilmesi,

kabiliyetli köy çocuklarının öğretime devam edebilmesi için muhtacolanlara Devletin yardım etmesi vaitlerini sevinçle karşılıyoruz.

Aneak millet; belirsiz, hudutsuz vaitlerin mâna ve değeri olmadığını bilmekte, belirli neticeler istemektedir.

Hükümetten taahhüdettiği hizmetin reel şümülünü soruyoruz!

Eğitim adaletini ne ölçüde tesis edecektir?

43 000 köyümüz var. Cumhuriyetin 43 nü yılındayız. Bu 43 yıl içinde Devlet her köyden bir çocuğa olsun ilkokulun üstünde bir eğitim imkânı hazırlamış mıdır?

Yazık ki yüksek tahsil köylü ve işçi çocukları için bir hayal olarak kalmıştır, kalmaktadır.

Cumhuriyetin 43 yılı boyunca her köyden bir çocuk eğitmemize karşılık, her yıl her köyden 8 - 10 delikanlıyı hudut nöbeti beklemeye davet ederek tarlasından, işinden ayırdığımızı, köyden hep aldığımızı ama ona hiç vermediğimizi hatırlıyalım.

Biz C. K. M. P. olarak bu adaletsiz hali Türk köylüsü adına protesto ediyoruz.

Hükümetten eğitim adaletini gerçekleştirmek köylü, işçi varlıksız aile çocuklarını okutmak için müessir ve yeterli tedbirler almasını istiyoruz.

Hükümet programında idari reforma değinilmiş ve geniş bir reform yapılması zorunluğu belirtilmiştir. Biz de buna katılmaktayız. Buna ilâve olarak adalet cihazımızda da reform yapılmasını ve süratli, adaletli uygulama sağlanarak vatandaşların bu sahadaki işlerinin kolaylaştırılmasını çok önemli görmekteyiz. Özellikle köylü, işçi, yoksul vatandaşlarımız için de adalet işlerinde rehber olacak, kendilerine yardım ve destek sağlayacak bir düzenin kurulmasını tavsiye etmek isteriz. Özel bilgi ve uzmanlık isteyen adalet ve hukuk işlerinde avukat tutamıyacak durumda olan ve yol, yöntem bilmiyen vatandaşlarımıza gerekli imkânları sağlamak üzere, kurulması Hükümet programında yer almış olan sosyal sigortalar çerçevesi içinde bir adalet sigortası da sağlanmalıdır.

Programda seçim sisteminin değiştirileceği de yer almış bulunmaktadır. Şimdiki Seçim Kanunu henüz bir kere tecrübe edilmiştir. Mah-

zurlu olup olmadığı da incelenmeye muhtaçtır. Birkaç devre kullanılmadan bir kanunun acele yeniden değiştirilmeye kalkışılması isabetli olmayacağı kanaatindeyiz. Geçmiş devrelerde başka iktidarlar da bir devre uygulanmakla yetinerek bu gibi değişiklikler yapmışlar ise, böyle bir davranış örnek olarak alınmamalıdır. Geçmiş birçok iktidarlar zamanında her hangi bir Hükümet muhalefet tarafından tenkid olunduğu kendisini haklı göstermek için tenkid edenlerin de iktidarda iken bu gibi davranışlarda bulunduğunu ileriye sürmüşlerdir. Fakat, unutmamalıdır ki, tenkid edenlerin evvelece hatalı davranışlarda bulunmuş olmaları iktidarlarını da yeni hatalar işlenmesine hak kazandırmaz. (Bravo sesleri ve alkışlar)

Programda memleket gerçeklerine uygun şünüllü bir af kanun tasarısının da hazırlanacağı ifade olunmuştur. Bunu da yerinde ve faydalı bulmaktayız. Böyle bir tasarıda siyasi suçlularla basın suçlularının da yer almasının memlekete huzur getireceğine inanmaktayız.

Tasarruf bonoları konusundaki Hükümetin beyanını yeterli bulmadık. Bu müessese bugün simsarlar elinde dejenere bir hale gelmiştir. Fakir memur ve görevliler tasarruf bonolarını aneak % 25 ilâ 30 değerine simsarlara kaptırmaktadırlar. Tasarruf bonolarının münasip tedbirleri bulunarak toptan kaldırılmasına çalışılmasını uygun görüyoruz.

Programda adları zikredilmeden geçilmiş olan eski emekliler konusuna da işaret etmeyi vazife sayıyoruz. Bugün yurdumuzda çeşitli yıllarda emekliye ayrılmış olan vatandaşlarımızın emeklilik maaşları arasında büyük farklar bulunmaktadır. Bir başka haksızlık ve huzursuzluk konusu olan bu durumla da Hükümetin yakından ilgilenmesini dilemekteyiz.

İktisadi kalkınmada gaye olarak sadece fert başına düşen geliri süratle artırmak ve bölgeler arasında denge meydana getirmek yeterli değildir kanısındayız.

Bunlarla beraber ve bunlara ek olarak anakonularda kendi kendine yeten ve artan bir memleket haline gelmeyi de düşünmek gerekir. Belirli bir ölçüde kendi iç kaynaklarına ve iç pazarlarına dayanmayan ekonomiler, sağlam kabul olunamaz. Şoven bir otarşiye karşı olmakla beraber, kalkınmamızın hedefi anakonularda

kendi kendine yeter hale gelmek olmalıdır. Onun için mutedil bir otarşi sistemine yönelmeyi isabetli gördüğümüzü belirtmek isteriz.

Yatırımlar konusunda de önemli gördüğümüz bir noktaya işaret etmeden geçemeyeceğiz. Yatırımlar, kesinlikle üretimi âzami dereceye çıkarma gayesiyle yapılmalıdır.

Plânlama konusuna gelince;

Plânlama Teşkilâtı ve plân faaliyetleri üzerinde Hükümetin ileriye sürdüğü bazı görüşlerle esaslı ayrılıklarımız vardır. Plân demek ilmi ve teknik esaslara dayanarak öncelikler tâyin etmek ve ekonomik faaliyetleri keyfilikten kurtararak bir disipline sokmak ve memleket ihtiyaçlarına göre belirli bir yöne çevirmektir. Hükümet programında (emredici plânın demokratik ilkeler ve Anayasa düzeniyle bağdaşması mümkün değildir. Plân, ancak âmme sektörü için bağlayıcı ve emredici bir nitelik kazanabilir) denilmektedir. Bu görüşün çok yanlış olduğu inancındayız. Bu, şu demektir. Âmme sektörü için plân vardır olacaktır; fakat özel sektör için plân yoktur yani plânsızlık esas olacaktır. Keyfilik esas olacaktır. Böyle bir şey uygun görülemez. İsrâf ekonomisine sebeb olan rastgele ekonomik ve ticari faaliyetler memleket için daima zararlı olmuştur. Türkiye'nin süratle kalkınmasını sağlayacak esaslara göre hem kamu sektörü için hem de özel sektör için bağlayıcı, yol gösterici ve yönetici vasıfta bir plânlama esas olarak kabul olunmalıdır.

Ziraatin kalkındırılması için programda yer alan isabetli tedbirlere bazı şeyleri de eklemek istiyoruz. Bunlardan birisi pancar ekiminde uygulanan ilmi çalışma ve disiplinin diğer ziraat alanlarına ve özellikle tütüne de uygulanmasını yerinde bulmaktayız. Bilhassa hâli hazır pancar fiyatlarının, müstahsılı zarardan kurtaracak ve emeğinin değerini elde edecek şekilde artırılması çok uygun bir hareket olacaktır. C. K. M. P. Grubu olarak orman konusunda, bir Orman Bakanlığı kurulması lüzumuna işaret etmek isteriz.

Programda toprak reformundan hiç bahsedilmemiş bulunmaktadır. Ziraat refarmu ile toprak reformunun birbirinden ayrı düşünülmesine imkân olmadığı görüşündeyiz. Bunun için ziraat reformunun başında toprak reformunu

da ele almayı ve memleket menfaatlerine en uygun bir şekilde çözüme bağlamayı Hükümete tavsiye ederiz.

Programda nüfusumuzun sektörlere göre dağılımının plânlanmasına hiç değinilmemiştir. Nüfusumuzun bugünkü dağılımını plânlı bir şekilde yeniden tanzim etmek ve değiştirmek zorunluğundayız. % 77 si köylerde ve ziraat sektöründe bulunan halkı, ölçülü bir oranla sanayi, ulaştırma ve diğer hizmetler sektörlerine aktarmak gereklidir. Nüfus dağılımını başıboş bırakmak ileride bütün kalkınma faaliyetlerini altüst edecek güçlükler ortaya getirir.

Programda yerleşme konusuna da değinilmemiştir. Türk milletinin bugünkü yerleşme durumunu ilmi bir şekilde inceliyerek yeniden düzenlemek gerekir. Bu, Türkiye kalkınmasının temel sorunlarından biridir. Bu konu ile birinci olarak köy ve köylü vatandaşlarımızın durumu göz önüne alınmalıdır. Hükümet programında köyden başlamıyan ve köylüye dayanmıyan bir kalkınmanın kalkınma olamayacağına işaret olunmaktadır ki, bu görüşü bizler de derin bir takdir ve heyecanla karşılıyoruz. (C. K. M. P. sıralarından alkışlar)

Halen % 92 si yoldan, % 68 i içme suyundan, % 98 i elektrikten mahrum köylerimizin durumu, üzerinde duracağımız en önemli bir konudur. Yapılması gerekli 150 bin Km. lik köy yollarından henüz 13 bin Km. si yapılmış, 137 bin Km. si himmet beklemektedir. Bu 137 bin Km. lik yolun her mevsimde işler hale getirilebilmesi için Km. başına ortalama 60 bin liradan 8 milyar 220 milyon liraya ihtiyaç vardır. Türkiye'de 65 730 köy ve mahalle vardır bunun ancak 21 bin kadarına içme suyu sağlanmıştır. Geriye kalan 44 230 köy ve mahalle için 4 milyar 500 milyon lira masraf gerekmektedir. Türkiye'de mevcut 36 bin muhtarlıktan ancak 450 sinde elektrik vardır geriye kalan 34 550 muhtarlığı elektriğe kavuşturmak için 5 milyar 500 milyon liraya ihtiyaç vardır. Yani Hükümet programının beş satırlık küçük bir paragrafında 18 milyar 220 milyon liralık bir harcamayı icabettiren faaliyetler yer almıştır. Bunun gerisinde, sulu ziraat yapılması mümkün 5 milyon hektar araziden 4 milyon hektarı sulamak için yatırım yapılması gerekmektedir. Bu-

nun için de 90 milyar Türk Lirasına ihtiyaç vardır. Görülüyor ki memleketin muhtacolduğu büyük faaliyetler, büyük imkânlar ihtiyaç göstermektedir. Programda bunların nasıl, ne şekilde ve nereden sağlanarak yapılacağı hiç belirtilmemiş bulunmaktadır.

Programda (Atom ve nükleer enerjiden ne zaman ve nasıl faydalanılacağı çalışmalarına tizlikle devam olunacaktır) denmektedir. Biz, bunu da yeterli bulmuyoruz. Atom ve nükleer enerji konusunda daha süratli çalışmalar yapılmasını ve kısa zamanda hedefler tesbit edilerek uygulanmaya geçilmesini gerekli sayıyoruz. Bugün ilim ve teknikte büyük ilerlemeler meydana gelmiş ve bu ilerlemeler durmadan başdöndürücü bir hızla devam etmektedir. İlim ve teknik, milletlerin asıl gücünü ve imkânlarını teşkil etmektedir. Saha genişliğini ve nüfus kalabalığını ikinci plâna düşüren ilim ve teknik kudreti sayesinde, bugün çok küçük topluluklar dahi, kalabalık topluluklarla boy ölçüşebilecek hale gelmişlerdir. Bunun için yüksek kaliteli ilim ve fen adamları yetiştirmek ve her konu ile ilgili geniş ilmi araştırma laboratuvarları kurmak yoluna gidilmelidir. Ve bu konu her konudan daha üstün bir öncelikle ele alınmalıdır.

C. K. M. P. programında yer alan temel ilkelere ikisinin ilimcilik ve teknikecilik olması bu inançtan doğmuştur.

Muhterem arkadaşlarım,

Sosyal adaletin ve güvenliğin sağlanması konusuna programda geniş yer verilmiş bulunmaktadır. Bunları uygun görmekle beraber bütün Türk halkını içine alan geniş bir sosyal yardımlaşma teşkilâtı kurulmasını gerekli saymaktayız. Özellikle sağlık hizmetinin sosyalleştirilmesini faydalı görüyoruz. Ayrıca, hastanelerde, köyden gelecek hastalar için yatak kontenjanı tesbit edilmesini ve köylü vatandaşların bu bakımdan sıkıntılarının hafifletilmesini gerekli sayıyoruz. (Alkışlar) Buna ait birçok üzücü olaylar her gün meydana gelmektedir.

Dış politika :

Dış politika konusunda Hükümet gayet önemli ifadelerde bulunmuştur. Biz, dış politikamızda yabancı devletlerle münasebetlerde mütebakiyet, yalnız millî menfaatlerimizi kaale al-

mak ve fertlere hürriyet, milletlere istiklâl prensiplerine dayanmayı gerekli sayıyoruz. Bugün milletlerarası münasebetlerde kültür yakınlıkları kurmak ve kendi kültürümüzü başka milletlere tanıtmak ve yaymak, dünya barışı ve kendi menfaatlerimiz yönünden çok önemli bir konudur. Özellikle propagandaya büyük değer vermek gerekir. Kültür yayılması için dünya üzerindeki çeşitli devletlerde büyük müesseseler kurulmuş ve çabalar haremaktadır. Çünkü bu sayede büyük siyasi ekonomik menfaatler elde edilebilmektedir. Bugünkü sınırlarımız dışında bulunan Türk kültürüne bağlı topluluklara Hükümetin dikkatini çekmeyi faydalı bulmaktayız. (Alkışlar) Bizi seven, dilimizin ve kültürümüzün temsilciliğini birçok baskılara rağmen seve seve yapan bu insanları Birleşmiş Milletler Anayasasına göre varlıklarını, haklarını ve kültürlerini korumak ve geliştirmek için hiçbir gayretten çekinilmemelidir. (C. K. M. P. sıralarından alkışlar) Bu topluluklar yaşamakta buldukları memleketlerle memleketimiz arasında en sağlam köprülerdir. Bunlarla ilgilenmek yalnız onlar için değil Türkiye'nin varlığı için de önemlidir.

NATO ve CENTO ile olan münasebetlerimizin devamını faydalı görüyoruz. Ancak, bu işbirliğinin karşılıklı saygı ve eşit menfaat ilkelere sıkı sıkıya bağlı olarak yürütülmesine önem verilmesini isteriz. Ayrıca bu ittifakların yeniden gözden geçirilmesini, bağımsızlık ve egemenliğimizle bağdaşmayan hususların dostlarımızla anlaşarak kaldırılmasını Hükümetten önemle rica ederiz (C. K. M. P. sıralarından alkışlar)

Komşumuz Sovyetler Birliğiyle dostluk ve iyi komşuluk münasebetlerimizin geliştirilmesini ve kuvvetlendirilmesini ittifaklarımızın vecibeleri muhafaza olunmak kaydıyla isabetli görmekteyiz.

Programda geniş bir şekilde bahsedilen Kıbrıs konusuna gelince : Bu konuda Hükümetin geniş ve uzun beyanlarını, belirsiz ve yuvarlak mânalı olarak buluyoruz. Meselâ bu konuyla ilgili olarak (İhtilâfın tatminkâr ve nihai bir şekilde çözümlenmesinden) söz edilmektedir, burada tatminkâr çözümlenme deyimi ile Hükümet acaba neyi kasetmektedir? Hükümet için tatminkâr olarak kabul edilebilecek bir çözüm

ne olabilir? Bunun hakkında bize hiçbir işaret vermemiş bulunmaktadırlar. Ayrıca (Oldu bittilere, emrivakilere müsaade olunmayacağından) bahis olunmaktadır. Kıbrıs buhranı başhalyalından beri iki yıldır, biz bu sözleri çok dinledik, fakat Makarios ve Yunanistan bunları dinlemiyor. Kıbrıs'da her gün yeni oldu bittinler ve emrivakiler meydana gelmektedir. Bu gibi beyanlarda bulunarak beklemekle meseleler çözülemez. Bu şekildeki bir tutum hareket serbestliğini ve inisiyatifi Rumlara ve Yunanistan'a terk etmek demektir. Bu, bir (bekle gör) politikasıdır. Kıbrıs'da her gün, tek taraflı oldu bittinler olmakta ve insan haklarına, Türklerin varlıklarına en çirkin tecavüzler yapılmaktadır.

Büyük Meclisin muhterem üyeleri,

Kıbrıs, Türkiye için sadece orada yaşayan Türk kardeşlerimizin hakları yönünden önemli olan bir konu değildir. Türkiye'nin emniyeti, ve varlığının korunması bakımından da hayati değer taşıyan bir meseledir. Kıbrıs'tan başka, Yunan sömürgecilerinin ve fanatiklerinin hangi bölgeler üzerinde hayaller beslediklerini hepimiz bilmekteyiz onlar bunları gizlememektedirler. Onun için çok uyanık ve dikkatli olunmasını ve müttefiklerimiz katında zamanında gerekli tedbirleri alarak, onların İngiltere'nin 1919 politikasına dönmek hatasını işlemelerini önlemeliyiz. (Alkışlar)

Biz C. K. M. P. olarak Kıbrıs konusunda inisiyatifin ele alınmasını ve enerjik tedbirlere başvurulması için evvelece 4 neü Koalisyon Hükümetinden bir liderler toplantısı talebetmiştik. Bu toplantıda görüşlerimizi Hükümete ve diğer parti liderleri muhterem arkadaşlarımıza açıklanmıştı. Orada Hükümetin izahatını tatminkâr bulmuyarak görüşlerimizi tekrar bir muhtıra halinde 8 Eylül 1965 tarihinde Hükümete sunmuş-tuk. Yapılan liderler toplantısında bugünkü Sayın Başbakan Demirel bize 4 neü Koalisyon Hükümetinin bir bekle gör politikası takibetmediğini, Kıbrıs'taki durumun eskisinden daha iyi olduğunu ve gitetikçe de daha iyiye gideceğini belirtmişler idi. Kendilerine iyimser ifadelerini bir senet kabul ettiğimizi bildirmiştim, bugün gelmekte olan yeni haberler Kıbrıs'ta durumun iyiye gitmekten çok uzak olduğunu göstermektedir. Bu konuda Hükümetin gayet süratli,

realist ve enerjik tedbirlere başvurmasına kesin lüzum olduğuna işaret etmek isteriz.

Silâhlı Kuvvetlerimiz konusu :

Silâhlı Kuvvetlerimizle ilgili beyanlardan memnunluk duyulmaması mümkün değildir. Hükümetten bu kanudaki beyanlarını büyük bir memnunlukla karşılıyoruz. Türk Silâhlı Kuvvetleri Türk varlığının ve Devletimizin koruyucusudur. Onu ekonomik ve fakat vurucu kuvveti, ateş kudreti hareket kabiliyeti en yüksek modern bir kuvvet olarak düzenlemek gereklidir. Son model silâh ve gereçlerle ve füzelerle donatılması için elden gelen her gayret sarf olunmalıdır. Teşkilât olarak da bugünkü kuruluşunda değişiklik yapılmasını gerekli görüyoruz. Genelkurmay Başkanlığının emrinde geniş karargâhlar halinde bulunan Kuvvet kumandanlıklarının kaldırılarak kuvvetlerin direkt olarak Genelkurmay Başkanlığına bağlanmasını ve Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde yer alacak her kuvvetin Kurmay Başkanı yardımcısı nezaretinde düzenlenmesini daha ekonomik ve Türkiye'nin kendi durumuna daha uygun görmekteyiz. (Alkışlar)

Ayrıca, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin ihtiyacı olan ve memleket içerisinde sağlanması mümkün olan silâh, cephâne, donatım ve gereçlerin dışarıdan getirilmesine ve hattâ müttefiklerimiz tarafından yardım olarak da verilmesine müsaade olunmamalıdır. Müttefiklerimizden yardım olarak her verileni almak yerine bizim için lüzumlu olanları tesbit ederek onları almak usulü takibolunmalıdır. Uzun zamandan beri yardım olarak Amerika'dan peçete, havlu, çatal, kaşık, çorap, hastane elbisesi, yem torbası, yular sapı gibi bizim memleketimizde daima yapılan ve bulunabilen şeyler alınmış ve bu durum yerli sanayiimiz için bir darbe olduğu gibi bizim yurt içinde imâl etmekte olduğumuz mümkün olmayan çok önemli şeylerin istediğimiz sayıda alınmasını da önlemiştir. Bundan sonra bu gibi hareketlere meydan verilmemlidir. Ayrıca Türk yetkili kumandanlarının ve şahsiyetlerinin girip denetleme yapamayacağı hiçbir saha, tesis ve yabancı birlik bulunmasına müsaade olunmamalıdır. (Alkışlar)

NATO emrine tahsis edilmiş olan kuvvetlerimizin bir kısmı NATO emrinden çıkarılarak milli kuvvetler haline getirilmeli veya doğrudan

doğruya bizim emrimizde olacak yeni millî kuvvetler tesis olunmalıdır. (Alkışlar) NATO emrinde bulunan kuvvetlerimiz ancak müttefiklerimizimizin müşterek tasvibiyle kullanılma gibi durumlar dolayısıyla Kıbrıs meselesinde görüldüğü gibi bizi zaman zaman güçlüklerle karşılaştırmaktadır.

Silâhlı Kuvvetlerimize daha verimli hizmet kazandırmak için kıtada görev yapan subay ve astsubaylara daha erken terfi ve daha yüksek maaş verilmesi sağlanmalıdır.

Muhterem Milletvekili arkadaşlarım,

Programda yer almış bulunan bâzı hususlar vardır ki bunları büyük bir takdirle karşılamak mümkün değildir. Huzurunuzda bu hususları belirtmeyi gerekli sayıyoruz.

Hükümet programda, asgari müşterekler etrafında bütün partilerin birleşmesinden, 27 Mayıs'a dayanan Anayasa düzeninin her şeyden üstünde tutulmasından, Atatürk ilkelerine bağlılıktan, kırtasiyecilikle savaştan, kömünizmle savaştan, her türlü suiistimâlle savaştan bahsederek geniş izahalarda bulunmuştur. İfade ettikleri hususlara samimiyetle ve sadakatle bağlı kalarak faaliyet gösterdikleri müddetçe biz de kendilerine her çeşit yardımı yapmaya çalışacağız. (A. P. sıralarından ve C. K. M. P. sıralarından sürekli alkışlar)

Hükümetin memlekete hayırlı hizmetler yaparak, halkın âcil olarak beklediği refâhı, mutluluğu, huzuru getirmesini Cenabı Haktan dilerken gerek şahsım adına gerek C. K. M. P. adına Yüce Heyetinize saygılarımı sunarım. (Sürekli alkışlar)

BAŞKAN — Söz sırası Yeni Türkiye Partisi Grubu adına Sayın Ekrem Alican'ındır. Buyurun Sayın Alican.

Y. T. P. GRUPU ADINA EKREM ALICAN (Sakarya) — Muhterem arkadaşlarım;

3 Kasım 1965 Çarşamba günü Yüksek Mecliste Sayın Başbakan tarafından okunan Hükümet Programı üzerindeki Yeni Türkiye Partisi Meclis Grubunun görüşlerini izah etmek üzere huzurunuzda bulunmaktayım.

10 Ekim 1965 genel seçimlerinin ortaya çıkardığı millet iradesi ile kurulmuş bulunan yeni Hükümetin, memleket meselelerini mütalâa edişinde benimsediği fikirler, görüşlerimize ne ölçüde uygun düşerse düşsün, demokratik rejimi

me gönülden inanmış bir siyasi teşekkülün Meclis Grubu Sözcüsü olarak, yeni Türk Hükümetine başarı dilekelerimizi ve millî hayatımızın gerçekten ihtiyacı olan huzur ve gelişmenin sağlanmasında, her demokratik memlekette muhalefete düşen sorumluluğun şuurlu anlayışı içinde bulunduğumuzu ifade ile sözlerime başlamak isterim. (En sağdan alkışlar.)

Sayın milletvekilleri;

Türk Milleti gibi süratli gelişmeye muhtaç bir toplumun, bugünkü siyasi, sosyal ve ekonomik şartlar içinde, meselelerinin çözümlenmesi, sınıldığından ve uzaktan görüldüğünden çok daha ciddi çalışmaları gerektiren ve bu ciddiyete uygun kararları alıp cesaretle uygulamaya koymayı zorunlu kılan bir büyük dâvadır.

Bu dâvanın çeşitli yönleri vardır. Bir yönü toplumun karşı karşıya bulunduğu maddi ve mânevi ihtiyaçlardır. Az gelişmiş toplumlarda bu ihtiyaçlar hudutsuz denecek kadar çok ve hudutsuz denecek kadar derindir. Dâvanın diğer yönü, bu ihtiyaçları karşılayabilmek için lüzumlu olan ekonomik ve sosyal güçtür. Bu güç, az gelişmiş memleketlerde hem yetersiz, hem de teşkilâtsızdır. Bütçeler fakirdir. Teknik imkânlar kısırdır. Siyasi ve idari bünyeler kifayetsizdir. Özel sektör ve âmme sektörünün teşkilâtları düzensizdir.

Büyük ihtiyaçların ıstırapları içinde kıvranan toplumun, gider artırıcı sonsuz talepleri yanında, bu giderleri sağlayacak kamu gelirlerine katılma hevesi yok denecek kadar hudutludur.

Toplumlar hayatında, Hükümet programı denilince, meselelerin, kolay, zor, bu çeşitli yönlerini kapsıyan, bu çeşitli yönlere göre dengeli, ahenkli bir Devlet görüşü fikrini ortaya koyan bir Devlet vesikasının hatıra gelmesi icabeder. Bu itibarla, Türkiye'de Devlete vâzın'lyed olacak bir Hükümet, programını yaparken her şeyden önce, Türk toplumunun meselelerini genel hatları içinde her yönü ile bilmek, bu meseleleri karşılamak için alacağı tedbirlerin her yöndeki mâna ve mahiyetini kavramak, bu tedbirleri gerçekleştirmenin gerektireceği maddi ve mânevi gücü ne şekilde sağlayabileceğine dair ciddi bir fikre sahip olmak mecburiyetindedir.

Hükümet programları, toplum hayatının giderlere taallük eden ihtiyaçları ile ne derece ilgilenmek zorunluğunda iseler, aynı hayatın gelirlere taallük eden ihtiyaçları ile de, aynı derecede ilgilenmek zorunluğundadırlar.

Toplumlar şüphesiz, ihtiyaçlarını giderici vaatler, taahhütler dinlemekten daima memnuniyet duyar, bu vaatleri ve taahhütleri yapanları alkışları ile mükâfatlandırır. Buna mukabil, bütün toplumlarda, kamu gelirlerini sağlamak bakımından, giderlere iştirak konusunda, umumiyetle çekinir bir ruh halinin mevcud olduğunda şüphe yoktur.

Hükümetler; programlarında, konunun sadece geniş kitleleri memnun edici kolay yönleriyle meşgul olurlar ve hattâ bu yönde her çeşit vaat ve taahhütte bulunurlar da, konunun toplumları iknaa ihtiyaç gösteren zor yönünü ihmal ederlerse, meseleye lâıyk olduğu değeri vermemiş olurlar. Program diye ortaya koydukları vesikanın niteliği ve uygulanma yeterliği hakkında şüphe ve tereddütlerin doğmasına sebebiyet verirler.

Yeni Türkiye Partisi Meclis Grubu, yeni Hükümetin Programını, evvelâ bu yönü ile tatin edici olmaktan uzak bulmuştur.

Program gerçekten pek çok münferit fikirleri ve taahhütleri ile hepimizi memnun edici vaatleri ihtiva etmektedir. Toplumumuzun ekonomik ve sosyal meselelerinden hemen her biri için geniş masrafları gerektirecek her çeşit ileri vaatleri programda memnuniyetle görmekteyiz.

Sanayimizde geniş bir sınaî hamle yapılacaktır. Tarımımızda bütün tarım mahsulleri değerlendirilecek, asgari bir fiyattan daha aşağıya düşmemeleri Devletçe teminat altına alınacaktır. Sosyal hayatta işsizlik sigortası ihdas edilecek, sosyal güvenlik müesseseleri genişletilecektir. Kredi politikamız genişletilecek, ticarete, ziraatte, sanayide, turizmde, ithalâтта ve ihracatta kredi imkânları artırılacaktır. Sanayide ve ihracatta vergi indirimleri, vergi kolaylıkları gösterilecektir.

Devletin bütün hizmet dallarında gerekli genişleyici tedbirler alınacak ve hizmetlerin noksansız görülmeleri için lüzumlu her çeşit masraflar yapılacaktır.

İhtiyaçları karşılama bakımından hizmetler bu şekilde süratle geliştirilirken, diğer yandan da kamu harcamalarının hem hacim, hem de millî gelire nisbetle yüzdelerinin artması önlenemez, yüksek masraflı ve maliyetli bir bütçe politikasına son verilecektir.

Hepimizi memnun etmesi gereken bu beyanlar ve bu taahhütler karşısında, işin başlangıcında, fazla teferruata girmeden, bâzı soruların Hükümetimiz tarafından hemen cevaplandırılmaları gerekmektedir.

Böyle bir refah devletini ortaya çıkartacak olan malî politika, bütçe ve para politikası, programda ifade edilen şekilleri ile acaba kifayyetli olabilecekler midir?

İfade olunan gerçekten çok geniş hizmetler, hem kamu giderlerinde artışlara, hem de kamu faaliyetlerinde, bütçeden karşılanması gerekli zararlara sebebiyet vermiyecek midir?

Denildiği gibi bütçeler daraltılacak, ya da bugünkü hudutlar içinde tutulacaksa, bu giderleri ve bu zararları bütçelerden karşılamak imkânsız olmayacak mıdır?

Para politikasının ayarlanması suretiyle sonuç almaya çalışılacaksa, o zaman da, kalkınmanın va'dedildiği gibi hürriyet ve istikrar içinde gerçekleşmesi güçleşmiyecek midir? (Alkışlar.)

Grupumuz o kanattedir ki; Hükümet, program hazırlamak bakımından sahibolduğu bir haftalık kısa zaman içinde, bundan önceki Hükümet programlarının hazırlanmalarında olduğu gibi, bakanlıkların idari servislerine program müsveddeleri hazırlatmış ve gelen taslakları sıraya koymak ve araya Adalet Partisi seçimi beyannamesinden enteresan bâzı cümleler sıkıştırmak suretiyle yeni Hükümetin Programına nihai veçheyi vermiştir. Bu itibarla da program, insicamlı ve genel bir Devlet görüşünü ihtiva etmekten ziyade, bakanlıkların ve Adalet Partisi seçimi beyannamesinin münferit tasavvurlarının ve arzularının müşterek ve karma bir listesi mânasını taşımıştır.

Şüphesiz, 1961 yılından bu yana, Türkiye'mizde cereyan etmekte olan siyasi mücadeleler içinde en müessir güc olarak yer almış bulunan Adalet Partisinin gelmekte olduğu aylarca öncesinden bilinen iktidarına daha hazırlık-

lı şartlar içinde başlaması, hepimizin gönülden arzuladığımız bir husustu.

Yeni iktidarın ilk Hükümet Programını, evvelkilerden değişik ölçülerle Yüce Meclise takdim etmesini beklemek zannedirim hakkımızdı.

Yani iktidarın, kendisine devredilmekte olan ve üzerinde yıllardan beri münakaşalar yapılan Merkezî Hükümet Teşkilâtı hakkında, acaba hiçbir değişik düşüncesi mevcut değil midir?

Diğer teşkilât kademeleri bir yana, bugünkü Merkezî Hükümet Teşkilâtı kendisini tatmin etmekte midir? 5 Yıllık Plânın tatbikâtı ile meşgul olan Başbakan Yardımcılığına yeni Hükümette lüzum görülmediğine göre, plân ve programların hazırlanma ve uygulanma işleri ile hangi Bakanlık meşgul olacaktır?

Başbakan çok değişik mesgulliyetleri arasında, bu işlerle devamlı surette meşgul olabilmek için, gerekli zamanı bulabilecek midir?

Önemi bu derece büyük olan bir Devlet meselesinin, isabetle yürütülmesini sağlamak üzere, müstakil bir bakanlık haline getirilmesinden, neden çekinilmektedir?

Maliye ve Gümrük ve Tekel bakanlıkları hizmet sahalarının yeni bir düzenlemeye tabi tutulması ve bugünkü bakanlıklar yerine Maliye ve Hazine bakanlıkları şeklinde teşkilâtlandırılmaları ihtiyaçlarımıza her halde çok daha isabetli cevap verecektir.

Böyle bir yola gidildiğinde, Devletin bütçe ve bütün gelir ve gider faaliyetleri Maliye Bakanlığı, Hazine muamelâtı ile iç ve dış bütün kredi faaliyetleri, sermaye piyasasını düzenleme çalışmaları Hazine Bakanlığı uhdesinde toplanabilecektir.

Gençliğe ve spor işlerimize taallük eden meselelerimizin fevkalâde dağınık ve başıbozuk bir şekilde yürütülmesini önlemek üzere, ciddî çalışmalar yapabilecek nitelikte bir bakanlığa olan ihtiyaç aşikârdır.

Yeni iktidarın bu görüşlerimize iştirak edip etmemekte serbest olduğuna da şüphe yoktur. Biz, Adalet Partisinin siyasi hayatımızda ilk defa iktidara gelişinde mevcut Hükümet teşkilâtı üzerinde, bir Bakanın Başbakan Yardımcılığı sıfatını ortadan kaldırmak dışında, bâzı görüşlere sahibolması gerektiğine inandığımız için Meclis Grupumuzun bu konudaki görüşlerini ortaya koymakta fayda mütalâa ettik.

Türkiye'de Devleti teşkilâtlandırma devleti yürütmede benimsenen zihniyet ve usullerin, meselelerimizi halletmekte, esas prensipler kadar, hattâ onlardan daha fazla öncelikli olduklarını hatırdan çıkarmamak lâzımdır. Türk hükümetlerinde işler, Hükümet başındaki şahısların şahsi mizaçlarına göre yürütülürler. Baştaki zat, işleri takibedici, yönetici mizaçlı ise, işler yetişebildiği kadar takibedilir ve ciddî mânada yönetilirler. Baştaki zat vurdumduymaz, işleri kendi haline terk eder mizaçta ise, işler kendi halleri içinde yürüyebildikleri kadar yürür, memleket olduğu yerde sayar.

Yeni iktidarın Türk Devletini bu şahsiliyetten ve şahsi idare sisteminden kurtarması lâzımdır. Evvelâ Başbakanlığı ve merkezî hükümet teşkilâtını yeniden organize etmeye ihtiyaç vardır. Başbakanlık teşkilâtlandırılmak suretiyle, bakanlıklar üzerindeki nâzım rolünü oynayabilecek hale mutlaka getirilmelidir.

Bakanlıklar ve genel müdürler taşra teşkilâtının idare adamlarımızla olan münasebetlerinin ıslahı lüzumunu üzerinde durmak gerektiğini de ifade etmek isteriz.

İllerimizde valilerimiz Türk Hükümetinin temsileisi olmaları dolayısıyla bütün Hükümet teşkilâtı üzerinde tam bir idari sorumluluk taşımak mecburiyetindedirler. Bugün pek çok müstakil genel müdürlükler teşkilâtı mensupları illerde valilerin mevcudiyetlerini bilmezlikten gelmekte ve yatırım faaliyetlerimizin dağınık bir düzen içinde verimsiz kalmaları önlenememektedir.

Toplumumuzun uğradığı, güçlüklerden pek çoğunun önemi takdir edilemeyen bu çeşit bâzı tedbirlerin, zamanında alınmamış olmasından doğduğunu hatırdan çıkarmamalıyız.

Programın Köy İşleri Bakanlığına taallük eden kısmında, «Köyden fıskırmanın ve nimetlerini köye götüremiyen bir kalkınmanın mümkün olacağına inanmıyoruz.» denilmekte ve halen köylerimizin % 90'ın yoldan, % 60'ın içme suyundan ve % 98'inin elektrikten mahrum bulunduğu ifade olunmaktadır. Bu derde deva olmak üzere de «gerekli tedbirlerin alınacağından» bahsedilmektedir.

Söylenen ve yazılan bu sözler gerçeklerin ifadesidir. Fakat, çok partili hayatın memleketimizde başladığı 20 yıldan beri, her yıl, bütçe ge-

rekçelerinde ve zaman zaman hükümetler programlarında bu çeşit sözler söylenmekte ve yazılmaktadır. Gereken tedbirlerin alınacağı yolundaki vaatler defaatle bildirilmiş olmasına rağmen, mahrumiyetleri gösteren nisbetler oldukları yerde durmaktadır. Artık Sayın Hükümetten, derdi dile getiren parlak beyanlardan gayri, kalkınmanın köyden fıskırması ve nimetlerin köye götürülmesi için, müşahhas ve sonuç verici prensip kararları beklemekte olduğumuzu ifade edelim. Bu münasebetle, tecrübelerimize dayanarak, kendilerine, bu konudaki bir görüşümüzü iletmek isterim?

Köy yolları, köy içme suları, köy elektrifikasyonu, hattâ köy okulları mevzuunda, bugün tatbik edilmekte olan merkezîyetçi usulün ıslah edilmesi lüzumu üzerinde mutlaka durmaları gerekir.

İllerimizde, valilerimizin ve bayındırlık müdürlüklerinin emrindeki il makina parklarını ve personel kadrosunu yıldan yıla ve ciddî ölçüler içinde takviye etmek suretiyle, mahallî idareler vasıtasıyla, köye, bugüne nazaran çok daha kuvvetli şekilde Devletin girmesini sağlamakta büyük faydalar vardır.

Ortaya konulacak aksi yöndeki bütün iddialara rağmen, bu yolda yapılacak ciddî çalışmalar, kalkınmanın köyden fıskırmasında, her halde, büyük imkânlarla yol açacaktır. Toplum kalkınması fikrinin, Hükümet vatan-daş beraberliğinin gerçekleşmesinde de, bu yol en faydalı yoldur.

Aziz arkadaşlarım,

Hükümet Programının, bir programda bulunması gerekli nitelik bakımından, genel yetersizliğini böylece tesbit ettikten sonra, Programda sıralanmış olan çeşitli ve münferit fikirlerden bazıları üzerindeki görüşlerimizi de Yüce Heyetinize sunmakta fayda ummaktayız.

Adalet Partisi iktidarının kurduğu ilk Hükümetin; Programının başlangıç kısmında, Atatürk ilkelerinin ve 27 Mayıs İnkılâbının temsileisi olarak kabul ettiği Anayasamızı, ruhu ve metni ile hâkim kılmayı, şaşmaz bir hedef olarak benimsemiş bulunmasını, gerçekten ciddî bir gelişme olarak kabul etmekteyiz.

Sayın Hükümetin, bundan önceki bazı beyanlarda kullanılan, 27 Mayısın karşısında

değiliz, şeklindeki kaçamaklı ifadeden kendisini sıyrarak, millî iradenin tasvibine mazhar olduğunu beyan ettiği 27 Mayıs İnkılâbını, Atatürk ilkeleri ile birlikte, ruh ve mâna itibarıyla hareketlerinin şaşmaz hedefi haline getirmiş bulunmasını ve onun bu görüşünü Adalet Partisi Meclis Grubunun ittifakla tasvibetmiş olmasını, Türkiye'mizin siyasi geleceği bakımından önemli bir adım saymak icabeder. (Soldan alkışlar.) Yeni Türkiye Partisi Millet Meclisi Grubu, bu suretle, geçmiş dört yılda savunduğu gerçekçi politikasının isabetinin ortaya çıktığını, geçmiş dört yıldaki aşırı tutumların, yeni Hükümet ve onu destekliyen Adalet Partisi Meclis Grubu tarafından da, «Bir intikal devrinin mübalâğalı, tezatlı, kırıncı hâdiseleri» olarak nitelendirildiğini memnuniyetle müşahede etmiş bulunmaktadır. Biz de, bu intikal devrinin bütün tesirleri ve neticeleri ile kapanmış olmasını gönülden temenni etmekteyiz. (Sağdan, soldan alkışlar.)

Yeni Hükümetin idarenin tarafsızlığına önem veren beyanlarını da memnuniyetle karşılamış bulunmaktayız. Bu memnuniyetimizi açıkça ifade ederken Hükümetimize ve onun dayandığı iktidar grubuna bir gerçeği en hâlis duygularla hatırlatmak isteriz.

Bugüne kadar siyasi rejimimizin uğradığı her çeşit âkıbet, iktidar ve muhalefet partileri olarak birbiri karşısında mevki almış bulunan iki büyük partinin, partizan heveslerden kendilerini kurtaramamış olmalarından doğmuştur. Şüphesiz, partizanlık sadece iktidar partilerine has bir hastalık değildir. Fakat iktidarda olmanın sağladığı büyük avantajlar, partizanlık temayüllerini geniş ölçüde tahrik etmekte ve bu temayüllere mukavemet edilememesi bütün siyasi bünyeyi, bir partizanlık cezbesi içine sürüklemektedir. Bu itibarla, yeni iktidarın, bu mevzuda verdiği söze sadakatı, bu tecrübedeki başarının en önemli unsurunu teşkil edecektir. İktidarın bu sözüne sadakatsizliği halinde millî menfaatlerimize ve demokratik rejimimize ihanet telâkki edeceğimiz bu tutumla mücadeleye nasıl kararlı isek, iktidarın taahhüdüne sarakatını ispat edecek her harekette bizi daima yanında bulacaktır.

Hükümetin her türlü zararlı cereyanlarla ve bilhassa komünizme yönelmiş faaliyetlerle mücadele azminin isabetine inanmaktayız.

Anayasamızın kabul ettiği temel hak ve hürriyetlerin, demokratik esaslara dayanan siyasi rejiminizin yok edilmesi için birer vasıta olarak kullanılmıyacaklarına bizim de inancımız tamdır. (Alkışlar.)

Bu konuda Hükümetten, hem cesur olmasını, hem de vehimden uzak bir anlayış içinde bulunmasını tavsiye etmek isteriz.

Hükümet kendisini vehme kaptırıp, kendi görüşüne aykırı düşen her sosyal akımı, komünizm diye nitelendirmek gibi bir yola girecek olursa, geçmişte emsalini gördüğümüz kötü ve zararlı tatbikatın içine yuvarlanmaktan kurtulamaz. Buna mukabil, sadece şirretliğe dayanan ve memlekette siyasi ve sosyal huzursuzluk yaratmak suretiyle sınıf şuuru ve sınıf kavgası fikirlerinin gelişmesini hedef sayan hareketler karşısında da Hükümetin kanunları tatbik etmekte ve ettirmekte cesur olması, şirretliğe prim vermek gibi bir idarei maslahatçılıktan kendisini kurtarması lâzımdır. (Alkışlar.)

Programın, basın hürriyetinin ve basın mensuplarının mesleki ve sosyal haklarının titizlikle korunacağı yolundaki taahhütlerini, Grupumuz, demokratik bir toplum anlayışının tabii bir icabı saymaktadır. Devlet, basın hürriyetine gölge düşürmeden basının meselelerine çözüm şekilleri bulmak mecburiyetindedir. Basın hür ve medeni cemiyet düzeninin elbet en büyük teminatıdır.

Yeni Türkiye Partisi Meclis Grubu, Türk basınının hürriyeti ve hakları konusundaki bu titiz ilgiyi memnuniyetle karşılarken, kendi hürriyeti ve haklarını korumakta, basının üzerine düşen sorumlulukların da mevcudolduğuna dikkati çekmekte fayda mülâhaza eder.

Anayasamız, basın ve haber alma hürriyetinin millî güvenliği ve genel ahlâkı korumak, kişilerin haysiyet, şeref ve haklarına tecavüzü, suç işlemeye kışkırtmayı önlemek ve yargı güveninin amacına uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak için, kanunla sınırlanabileceğini kabul etmiştir. Anayasamızın bu hükmü, basının, millî güvenlik, genel ahlâk ve kişilerin şeref, haysiyet ve haklarına saygılı olmak

yönlerinden taşıdığı sorumluluğu açıkça ortaya koymuş bulunmaktadır. Bu sorumluluğu müdrük olmıyan basın organları ve mensupları hakkında da Hükümetin, ürkek tutumlarla, toplum düzeninin bozulmasına müsamahakâr davranamayacağında şüphe yoktur.

Hükümetin seçim sisteminin arkasında iktidar partisinin muhalefete müteveccih art düşüncelerinin mevcudolmamasını temenni etmekteyiz. (Alkışlar.) Böyle art düşünceli teşebbüslerde gücümüzün yettiği nisbette mücadele edeceğimiz tabiidir.

Hükümet için en mâkul yolun, meseleyi hissi açıdan ele almamak ve memleket şartlarına yeterlikle cevap verecek bir sistem üzerinde durmak olduğu kanısındayız.

Memlekette her yıl seçim yapılması zarureti doğuran bir seçim sisteminin mahzurlarına temas eden Hükümet görüşünün değer taşıdığına Grupumuz da inanmaktadır. (Alkışlar.)

Muhterem arkadaşlarım;

İktisadi politikanın temel ilkeleri konusunda Hükümetin savunur gözüktüğü esaslara, partimiz Meclis Grubunun görüşleri arasında yer yer yakınlıklar bulunduğunu ifade etmemiz lâzımdır.

İktisadi kalkınmanın, hürriyet ve demokrasi içinde ve istikrarlı bir malî politika ile gerçekleştirilebileceğinde şüphe yoktur.

İktisadi kalkınma gayretlerinin hedefi, programda da ifadesini bulduğu üzere, fert başına düşen geliri süratle arttırmak, zünareler ve bölgeler arasındaki gelir dağılımında denge ve ahengi dikkatle izlemek olmalıdır.

Bu izlemenin sonuç verecek tatbikat haline getirilmesi elbet şarttır. Bu bakımdan kalkınma plânlarımızda, bölge plânlaması ve sektör plânlaması konularının önemle ve süratle ele alınmaları lâzımdır.

Türkiye'mizde az gelişmiş bölgelerin kalkınması, bu bölgelerde yaşayan milyonlara Türk vatandaşının bugünkü sefalet şartlarından kurtarılması bu imkânın uygulanmasında gösterilecek başarıya bağlıdır. Türk toplumunun, millî güvenlik, millî bütünlük ve sosyal adalet meselelerinin çözümlenmesinde başarı nisbetinin taşıdığı hayati önem dikkatten uzak tutulmamalıdır.

İktisadi politikamızın temel felsefesi, ne 19 neu yüzyıl kapitalizmi, ne de aynı yüzyılın marksist teoriye dayanan ihtilâleci sosyalizan fikirler olabilir. Bizim ekonomik felsefemiz, memleketimizin tarihî, iktisadi ve sosyal şartlarından ilhamını alan ve yeraltı, yer üstü ekonomik potansiyelimizi en iyi değerlendiren gerçekçi bir karma ekonomi olmalıdır.

Hükümet programının, plânı, rasyonel bir iktisadi politika takibedeabilmenin en tesirli vasıtası olarak tarif eden beyanlarını, partimizin her zaman savunduğu, beş yıllık plânımızın ekonomik veçhesine kuvvet kazandırmak fikrine muvazi bir görüş olarak kabul etmekteyiz.

Plânın; özel sektör için, yol gösterici, aydınlatıcı ve teşvik edici olması, emredici bir nitelik taşıması gerektiği, bu güne kadar durmadan tekrarladığımız bir ilkedir. Bunun yanında, plânın, kamu sektörü için, emredici bir nitelik taşıması gerektiğinde de şüphemiz yoktur.

Bu görüşlerimizin, Hükümet Programında, hemen aynen yer almış bulunması bizi sadece memnun etmiştir.

Özel sektör anlayışı bakımından, programın genel havasından edindiğimiz intibam da, partimizin görüşlerine uygun düşmekte olduğunu memnuniyetle müşahede etmekteyiz.

Biz, özel sektörü, sermayeci olsun olmasın, özel teşebbüs gücünü kullanmak suretiyle, memleket ekonomisinde yararlı olmak isteyen geniş vatandaş kitleleri olarak mütalâa etmekteyiz. Bu itibarla Devlet; bütçe, yatırım, kredi, dış ticaret ve maliye politikaları ile bu mânadaki özel sektöre öncülük rehberlik etmek vazifesini yerine getirmeli, plânlı kalkınma fikri geniş vatandaş kitlelerinin yardımıyla, teşvik edicisi olmalıdır. Her halükârda, özel sektörden, sadece büyük sermayedarların, büyük sermayedar gruplarının anlaşılması fikri hem nazariyede, hem tatbikatta reddolunmalıdır.

Programın; Türk ekonomisinde, bir sınıai hamleye lüzum gören beyanlarını da, iktisadi plânlama konusundaki, aylardanberi savunduğunuz, bir başka temel fikrimizin, iktidar partisine benimsenmiş olması mânasında anlamaktayız. Sosyal adaletin ilk ilkesi, istihdam gücünü süratle artırmak, işsizliği ekonomik haya-

tımızın büyük derdi olmaktan kısa zamanda çıkarmaktır. Bunun için de, bir sınıai hamleye elbet ihtiyaç vardır.

Biz burada, bir sınıai hamle için, ekonomik sosyal şartlarımıza en uygun sanayi dallarının seçilmesinin taşıdığı büyük öneme ve konunun plân ve programlarımızla ahenkli yürütülmesi gerektiğine dikkati çekmekle iktifa edeceğiz.

Aziz arkadaşlarımız;

İktisadi politika, plân, program, bütçe politikası ve malî politika konularında, yukarıki nazari mütalâalar yanında, bizim, Hükümet programında noksan ve hattâ yapılan beyanlarla çelişir mahiyette gördüğümüz husus, Hükümetin bu fikirlerini çok yakın tarihte sonuçlandırmak mecburiyetinde olduğu 1966 yıl programımız ve bütçelerimizle ne şekilde bağdaştıracağı hakkında Yüce Meclisi aydınlatmamış olmasıdır.

Hepimizin malûmu olduğu üzere, nazari mütalâalar beyan etmek daima kolaydır. Bunları filhal tatbik edilir hale getirmek, işin esasını ve güçlüğünü teşkil eder.

Hükümet, programında taahhüt ettiği sınıai hamleyi, Beş Yıllık Plânımızla nasıl bağdaştırmak niyetindedir? Gerçekleştirmeyi tasarladığı büyük sınıai tesisleri 1966 yılı programından başlayarak nasıl tatbika koyacaktır? Bunların finansmanı için neler düşünülmektedir? Programında ifade ettiği, bütçeleri hem hacim, hem de millî gelire oranla daraltmak fikri ile bu fikirleri nasıl telif edecektir?

İfade ettikleri gibi, kamu carî harcamalarında arzu edilen tasarrufları sağlamak ve bu tasarruflar yolu ile yatırımlara yönelmek mümkün olacak mıdır? Öyle zannediyoruz ki, 1965 bütçesinin bugünkü hali ile dahi açığsız kapatılması mümkün değildir. Buna mukabil, önümüzdeki yıl, gerek yeni Personel Kanununun, gerekse diğer masraf kanunlarının bütçelerimize tahmil edeceği yeni ve yüklü carî harcamalar mevcuttur.

Bütün bu gerçekleri dikkate alan grupumuz, Hükümetin getirdiği programın tatbik kabiliyeti hakkında tereddüde düşmüştür.

Hükümet, işin esasını teşkil eden bu bahiste, aydınlatıcı bilgileri programına geçirmiş olsaydı, şüphesiz, görüşlerimizi daha isabetle ortaya koymak imkânını bulurduk.

Programın, malî politika ve vergi politikasına taallük eden kısımları, bu aydınlatıcı bilgileri almamızı, maalesef, mümkün kılmamaktadır.

Bu kısımda, vergi istemimiz hakkında yapılmış beyanlardan; takibedilecek vergi politikasının, bütçe gelirlerini azaltıcı, müteşebbis gelirlerini çoğaltıcı bir nitelik taşıyacağı mânası çıkmaktadır.

Şüphesiz bu bir görüştür. Uygulama imkânlarının bulunabilip bulunamayacağını uyguladığı takdirde alınacak sonuçların mahiyetini zaman gösterecektir. Biz, bir yandan bütçe rakamları dondurulacaktır, bir yandan vergi gelirlerimizde müteşebbisleri teşvik edici düzeltmeler yapılacaktır, denilirken diğer yandan da kamu giderlerini alabildiğine artıracı mahiyette girilmiş olan taahhütlerin ciddiyeti ve gerçekleştirilmelerinin güçlüğü üzerinde durmaktayız.

Bu güçlük karşısında Hükümet; programda kesin olarak giriştiği taahhütlerden, ya, yapacağım dediği hizmetlerin büyük kısmını uzun vâdede gerçekleştirilecek işlerdir, diyerek yapamayacaktır. Ya, istikrar içinde kalkınma fikrinden vazgeçerek, enflasyonist bir malî politika ile bu taahhütleri gerçekleştirmeye çalışacaktır.

Yahut da, programı usulen ve herkesi memnun etmek için hazırlanmış bir vesika sayarak, kenara itecek, ıcratını alışılmış usuller içinde yürütecektir. (Alkışlar)

Bizim temennimiz, Hükümetin millet yararına en uygun yolu bulabilmesidir. Yukarıki izahlardan da anlaşılacağı üzere, Hükümet, malî politika ve vergi politikası bakımından, henüz müstakar bir görüşe sahip gözükmemektedir. İktidarın bu tereddütlü tutumu servet beyannamesi, vergi ilâmı, ve tasarruf bonoları gibi mevzularda da kendisini büsbütün açığa çıkarmış bulunmaktadır. Adalet Partisi seçim beyannamesinde, servet beyanı ve vergi ilâmı müesseseleri için aynen şu ifadeler mevcuttur :

«Servet beyannameleri ve vergi ilânları gibi iş hayatında güvensizlik yaratan, ticari mahremiyeti bozan usuller yerine, birçok Batı memleketinde olduğu gibi, vergi ziyamı önlemek için normal, ilmî ve müessir tedbirler getireceğiz.»

Hükümet programının dağıtılan ilk metninde, vergi ilâm müessesesine dokunulmamış, servet beyanı hakkında;

«Servet beyanı müessesesi üzerinde de durulması ve bu müessesenin tatbikatına müspet ve faydalı bir şekil ve hüviyet verilmesi lüzumuna kaaniiz.» denilmiştir.

Program matbaaya verildikten sonra, Hükümetin bu mevzudaki görüşü değişmiş ve sonradan dağıtılan bir ekte;

«Servet beyanı müessesesi yerine vergi ziyamı önliyecek müessir ve ilmî tedbirler getirilmesi lüzumuna kaaniiz.» denilmiştir.

Görülüyor ki, çeşitli metinler, kararsızlığı gösteren, çeşitli ifadeler taşımaktadır.

Seçim beyannamesi, normal ilmî ve müessir tedbirler getirerek, servet beyanını kaldıracığız, denilmektedir.

Hükümet programının ilk metni, servet beyanı müessesesinin ilgası fakat aynı zamanda ıslahı lüzumuna kaaniiz, demektedir.

Hükümet programının ikinci metni, servet beyanı müessesesi yerine, vergi ziyamı önliyecek müessir ve ilmî tedbirler getirilmesi lüzumuna kaaniiz, demek suretiyle, iki mânaya da gelebilecek yuvarlak bir taahhütte bulunmaktadır.

Yani, yeni metin, servet beyanını kaldırmayı kesin olarak taahhüdetmemekte, fakat taahhüdeder gözükmekten fayda ummaktadır. Müessir ve ilmî tedbirler bulunabildiği, getirilebildiği takdirde servet beyanı kaldırılacaktır. Bu çeşit tedbirler bulunamazsa, tabiiyle, müessesenin yerinde kalması icabedecektir. Şüphesiz metinlerden biz bu mânayı çıkardık. Hükümet izahat verirse biz de aydınlanır memnun oluruz.

Partinin seçim beyannamesinde kaldırılacağı açıkça ilân olunan, vergi ilâm müessesesine, yeri bu kadar gelmiş olduğu halde, Hükümet programında nedense temas edilmeye lüzum görülmemiştir.

Demekki; Hükümet, bu müesseseyi kaldırmak niyetinde değildir ve seçim beyannamesinin yukarıki taahhüdü ile kendisini bağlı saymamaktadır.

Tasarruf bonoları hakkında da Hükümetin tereddütleri içinde olduğu anlaşılmaktadır. Biz, tasarruf bonolarının, Türkiye'de Devlet itibarına en fazla zedeleyen bir malî vesika olduğu kanaatindeyiz. Hükümetin, Devletin itibarını kurtarma yolunda alacağı tedbirlerde, kendisi ile beraber olacağımızı, şimdiden ifade etmek isteriz. (Alkışlar.)

Muhterem milletvekilleri;

Hükümet Programı, yabancı sermaye ihtiyacı, petrol ve maden politikası, tarım reformu gibi aktüel konular üzerinde de Hükümetin görüşlerini ihtiva etmektedir.

Prensibolarak, bugün, bilhassa gelişmeye muhtaç memleketlerin, yabancı sermaye ve tekniğin yardımlarından müstağni kalamıyacakları, münakaşaya dahi tahammülü olmıyan bir açık gerçektir. Bu itibarla grupumuz, Türkiye'de her türlü yabancı sermayeye karşı düşmanlık hislerini tahrik edenlerin, memleket yararına çalışma yapmadıkları kanısındadır. (A. P. ve Y. T. P. sıralarından alkışlar.) Prensibi, böylece tesbit ederken, yabancı sermayenin her çeşidine, memleket kapılarını ardına kadar açık tutmak mecburiyetinde olduğumuz şeklindeki bir anlayışı de kesin olarak reddetmekteyiz.

Türkiye'nin yatırım ihtiyaçları ortadadır. Bu ihtiyaçların iç sermayeye, dış sermayeye taallük edenleri vardır. Dış sermayeye taallük edenleri Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu veya Petrol Kanunu yoluyla yahut da Konsorsiyum kanalı ile Türkiye'ye girmektedir. Dış sermaye Türkiye'ye, elbet, sadece Türkiye'nin yararlarını düşünerek gelmemektedir. Onun sahipleri, Devlet olsun, özel müteşebbisler olsun, Türkiye'ye sermayedar olarak gelirken, tabiatıyla, evvelâ kendi yararlarını düşünmektedirler, düşüneceklerdir. Biz, onlar böyle bir yarar peşindedirler, diyerek, kendi yararlarımıza uygun düşecek şartlarla kredi aramaktan, elbet vazgeçecek değiliz. Biz de yatırım ve ekonomik rantabilite hesaplarımızı yapmak ve bu hesaplar sonunda, millî yararlarımıza uygun düştüğüne inandığımız kredilerden istifade etmek zorunluğundayız.

Bu itibarla Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu ile Petrol Kanununda, gerekli ıslahatın yapılmasından ve Konsorsiyumdaki çalışmalarımızın yukarıki anlayışlar içinde yürütülmesinden tabii bir şey olamaz.

Bu vesile ile, esas meselenin, kanunlarda değişiklikler yapmaktan ziyade, zihniyetlerde, tutumlarda, politikalarda vuzuha varmak, Devlet olarak, ne yapmak, hangi sonuçları almak istediğimizi evvelâ kendi iç bünyemizde bilmek olduğuna da ayrıca işaret ederiz. (Alkışlar.)

Programın, zirai reforma taallük eden beyanları içinde, «Toprak politikamızın hedefi, tarımda topyekûn üretimin artırılması, modern işletmecilik esaslarına uygun şekilde toprak rejiminin düzenlenmesi, köylümüzün toprağa kavuşturulmasıdır. Ancak köylünün sadece kuru toprağa kavuşturulması ile iktifa etmemek gerekir.» denilmektedir. Programın bu ifadelerinden Grupumuz, Hükümetin, Anayasamızın 37 nci maddesine uygun bir ziraat ve toprak reformunu benimsemekte olduğu kanaatini çıkarmaya çalışmıştır. Aksi yöndeki bir tutumun Anayasamızın 37 nci maddesiyle bağdaştırılmasının mümkün olamayacağında şüphe yoktur.

Programın Devlet radyoları hakkında ifade ettiği bir görüşe kısaca temas etmek isteriz. Bu görüşün de Hükümet, Devlet radyolarının, Anayasa hükümlerine aykırı ve millî politika ile çelişmeli ve kamu düzeni bakımından zararlı bir şekilde faaliyette bulunmasını önliyecek tedbirlerin alınacağından bahsetmektedir.

Bu görüş bir prensibin ifadesi ise, elbet, bizim de kanaatimizdir. Bugünkü T R T Kurumunun böyle Anayasa dışı bir çalışma düzeni içinde bulunduğu ifade edilmek isteniyorsa, Kurum çalışmalarının, bu derece ağır ithamlara hak kazandırıcı olmadığını ifade etmeyi infasın icabı sayarız. (C. H. P. sıralarından alkışlar.) Bizim kâderimiz bu, bir bu yandan bir bu yandan (Umumi alkışlar, gülmeler.)

Muhterem milletvekilleri;

Hükümetin, Birleşmiş Milletler Anayasası çerçevesi içinde; barış, adalet, eşitlik ve milletlerin hürriyetlerine bağlı kalarak ortak güvenliğin korunması ve her sahada işbirliğinin artırılması esaslarına dayanacak dış politikası ile beraber olacağımızı ifade etmek isterim.

Şüphesiz, milletlerarası barış ve güvenlik esasına dayanan bu dış politika anlayışımız, Batı devletlerinin kendi millî dış politikalarına, bizim de, her zaman, her yerde bağlı ve tabii bir dış politika gütmemizin mesnedini teşkil etmiyecektir.

Milletlerarası barış ve güvenliği sağlayıcı politika yanında, bizim de, kendimize mah-

sus bir millî dış politikamız olacaktır. Bu politikamızın icabı olarak yakın komşularımızla, bağımsızlıklarına yeni kavuşan genç milletlerle sıkı komşuluk ve dostluk münasebetleri kuracak, karşılıklı iyi niyet ve iyi komşuluk esaslarına dayanan bu ilişkilerimizin gerektirdiği siyasi ve iktisadi temasları yapmakta tereddüt göstermeyeceğiz.

Hangi devletle olursa olsun, girdiğimiz ekonomik ve malî münasebetler, hiçbir zaman, dış politika tâvizleri vermemiz için sebep teşkil etmeyecektir.

Dâhil olacağımız, askerî ekonomik her çeşit anlaşmalarda da, yukarıdaki dış politika esaslarının önemle göz önünde tutulmalarının gerektiğinde şüphe yoktur.

Partimiz Meclis Grubu, ancak izahını yaptığımız bu esaslar dikkate alındığı takdirde, şahsiyetine ve haysiyetine sahip ve bağımsız bir dış politika güdebileceğine inanmaktadır.

Programın Birleşik Amerika, Kanada ve Batı - Avrupa memleketleri ile olan çeşitli ekonomik bağlarımız dolayısıyla ilişkilerimizin en ileri seviyede tutulacağı yolundaki ifadelerini de, izahını yaptığımız dış politika anlayışı içinde değerlendirmekteyiz. İlişkilerimiz ne derece ileri seviyede olursa olsun, bu ilişkiler dolayısıyla millî dış politika anlayışımızdan tâvizlerde bulunmanın, millî menfaatlerimizle bağdaşır sonuçlar doğurmadığına işareti faydalı sayarız.

Hükümetin, Kıbrıs dâvasında, barışçı, fakat emrivakilere boyun eğmeyecek bir politika takibetmek kararında olduğu anlaşılmaktadır. Meclis Grupumuz, bu Hükümet anlayışının isabetine kaanidir.

Partimiz; Silâhlı Kuvvetlerimizin modern silâhlar ve teknik vasıtalarla teçhiz edilmek suretiyle ateş güçlerini yükselterek, insan gücünden tasarruf sağlanabileceği kanaatinde.

Yurt güvenliğinin tek dayanağı olduğu, son Kıbrıs ihtilâfı ile de sabit olmuş bulunan Silâhlı Kuvvetlerimizi geliştirme gayretlerini, bu anlayış içinde, her zaman destekliyeceğimiz tabiidir.

Silâhlı Kuvvetlerimizin, her türlü politik tesir ve ceeryanlardan uzak, kendi emir ve komuta düzeni içinde, yurt güvenliği vazifesini huzurla görmesini sağlayıcı gayretlere, Yeni Türkiye Partisi Meclis Grubu, bugüne kadar olduğu gibi, bundans onra da yardımcı olacaktır.

Muhterem milletvekilleri;

Adalet Partisinin kurduğu Hükümetin Programı hakkında Yeni Türkiye Partisi Meclis Grubunun görüşlerini böylece özetlemiş bulunuyorum.

Yeni Hükümete, yurt hizmetindeki görevinde başarı dilekelerimizi tekrarlar, Yüce Meclise saygılarımı sunarım. (Genel alkışlar.)

BAŞKAN -- Muhterem arkadaşlarım, Riyasete Birleşimin devamı veya yarına talikini temin zmnında üç aded önerge gönderilmiştir. Bunları sırası ile okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Vaktin geçikmiş olması ve sırada çok sayıda hatibin mevcudolması sebebiyle görüşmelerin 8 . 11 . 1965 Pazartesi gün üsaat 10 a bırakılmasını arz ve teklif ederim.

A.P. Meclis Grup Bşk. V.

Giresun

Nizamettin Erkmn

Yüce Başkanlığa

1. Hükümet programının tenkidinin bu akşam bitirilmesine,
2. Saat 19 da Birleşime ara verilip; Saat 20 de tekrar oturumun açılmasını arz ve teklif ederiz.

Hatay

Hüsnü Özkan

Konya

Ihsan Kabadayı

Başkanlığa

Müzakerelerin saat 19 dan sonra da devamını arz ve teklif ederim.

Konya

Nazif Kuruev

BAŞKAN -- Muhterem arkadaşlar, bu önergelerden evvelâ Birleşimin yarın saat 10 a talikini istiyen önergeyi oyunuzda sunacağım.

Diğer önergeler de, bu iki ifade ettiğim önergenin reddi halinde oylarınıza sunulacaktır.

Şimdi, birinci önergeyi oyunuzda sunuyorum. Yani yarın saat 10 da toplanmak üzere Birleşime son verilmesini isteyen önerge bu önergeyi. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen bu önerge gereğince 8 Kasım 1965 Pazartesi günü saat 10 da toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,05

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

7. BİRLEŞİM

7 . 11 . 1965 Pazar

Saat : 15,00

1. — Başbakan Süleyman Demirel tarafından teşkil olunan Bakanlar Kurulunun programının görüşülmesi.

2. — Başkanlık Divanı seçimi (Başkanvekilleri, İdareci Üyeler ve Kâtipler)

